

de VRIJBRIEF

LIBERTARISCH TIJDSCHRIFT

INTRODUCTIENUMMER

Kennismaken met Vrijheid

Als aan een aantal personen gevraagd wordt wat ze onder 'vrijheid' verstaan dan blijkt meestal dat er evenveel verschillende antwoorden komen als er personen zijn. In grote lijnen kan men ze toch in twee groepen onderbrengen.

De ene groep vindt dat de vrijheden van 'anderen' beperkt moeten worden. Men denkt daardoor de eigen vrijheid te vergroten. Deze houding komt veel voor op economisch vlak. Zo willen beroepsverenigingen graag zoveel mogelijk voordelen voor hun eigen leden, zoals zo laag mogelijke belastingen (anderen moeten dan meer betalen), of hoge invoerrechten waardoor de beroepsgenoten hogere prijzen vragen (en de consumenten duurder uitkomen).

De tweede groep wil de 'eigen' vrijheden beperken. Je moet jezelf opofferen voor je medemens (of vaderland, of familie, of geloof) en/of 'het algemeen belang gaat boven het persoonlijk belang'. In beide gevallen wordt iemand ten behoeve van iemand anders opgeofferd. Het gaat alleen maar over de vraag wie er moet opgeofferd worden en voor wie.

Het Libertarisme is in de hele geschiedenis van de mensheid de eerste filosofie die de vrijheid in haar geheel onderzoekt. Het komt met een oplossing waar niemand opgeofferd hoeft te worden aan ieders recht op het eigen leven. Het toont aan dat het de enige weg is naar een wereld waarin alle mensen vrij zijn en een duurzame vrede mogelijk is. De libertarische denkers zijn het nog lang niet op alle punten eens, maar ze zijn overtuigd dat vrijheid voor allen mogelijk is en verwezenlijkt kan worden.

De Vrijbrief bestaat al sedert 1976. Dit introductienummer is bedoeld als terugblik voor de abonnees en als kennismaking voor mensen die meer over het snelgroeiende Libertarisme willen weten. Ik hoop dat het aan uw verwachtingen zal beantwoorden.

Ir.H.J. JONGEN Sr.

Voorzitter Stichting LIBERTARISCH CENTRUM

INHOUDSOPGAVE

WAT IS LIBERTARISME	2
Grondgedachte	
WERKGELEGENHEID	4
Werk is er voldoende	
LIBERTARISME OF	
DE RECHTEN VAN DE MENSEN	6
Libertarisme oppervlakkig?	
VRIJHEIDSAUTEUR AYN RAND	12
Leven, werk, filosofie	
HANDEL, EIGENDOM, LAND:	
DRIEMAAL VRIJHEID	13
Radiogolfengten...	
DE ONDERNEMER ALS	
BELASTINGONTVANGER	14
Hoge belastingen	
acceptabel maken	
VRIJHEIDSAUTEUR	
LUDWIG VON MISES	16
Leven, Werk, Principes	
LIBERTARISME, EEN	
WERELDBEWEGING	17
Groei - Huidige betekenis	
VRIJE MARKT EN LIBERTARISME	19
Economische Vrije Markt	
DE POSITIEVE BENADERING	23
Geen minima, wel maxima	
MODERNE MIDDELEEUWERS	24
Niets nieuws onder de zon	
BURGERLIJKE VRIJHEDEN	25
Niet alleen economie	
VRIJHEIDSAUTEUR	
FRIEDRICH HAYEK	28
Leven, werk, opvattingen	
LIBERTARISME IN DE BENELUX	29
Groei - Huidige betekenis	
CULTUUR EN LIBERTARISME	30
Zijn Libertariërs barbaren?	
VRIJHEIDSAUTEUR	
HENRY HAZLITT	32
Werk, leven, boodschap	
DE KLEINE RODE KIP	33
Een modern sprookje	
VRIJHEID EN DWANG IN SCHEMA	34
Diagram, Symbol	
ABONNEMENTEN EN	
CORRESPONDENTIEADRESSEN	35
DE VRIJE MARKT IN	
EEN ONVRIJE ECONOMIE	36
Libertarische economische	
principes in de praktijk	

ALLEEN ALS ALLEN DE VRIJHEID VAN ALLEN RESPECTEREN KUNNEN WIJ ALLEN VRIJ ZIJN

Wat is Libertarisme ?

Libertarisme is een filosofie. Het begrip staat voor een dynamische levenswijze waarin respect voor de volledige vrijheid van ieder mens het voornaamste uitgangspunt is. Het libertarisme onderscheidt zich van andere sociale theoriën omdat het niet uitgaat van de veronderstelling dat u pas vrij kunt zijn wanneer u zich eerst onderwerpt aan een gemeenschappelijk ideaal of wanneer u uw wensen afhankelijk maakt van die van een leider. U bent uw eigen leider. Libertarisme verzet zich tegen elke opgelegde afhankelijkheid, tegen het niet zelf, zonder uw toezicht, mogen beslissen over zaken die uzelf en uw eigen leven betreffen. De meeste mensen zijn heel goed in staat hun eigen boontjes te doppen. Zij hebben de afhankelijkheid van wat burens, politici of plan-economen voor hen uitdenken niet nodig. Ze kunnen uitstekend zelf bepalen wat belangrijk is, waar hun kinderen naar school gaan en hoe lang, en of er een garage moet komen om de auto in te zetten. Zij willen zelf kunnen bepalen of ze hun pensioengeld in een huis beleggen, of op de beurs, of op de bank, in eigen of in vreemde munt.

GRONDGEDACHTEN

Uitgangspunt van de libertarische filosofie is dat uw lichaam, uw leven en het resultaat van uw inspanningen uw eigendom zijn, niet van iemand anders of van een heleboel anderen. Dit houdt o.m. in dat niemand, ook u niet, over iemand anders' lichaam, leven of eigendom mag beschikken tegen diens wil in. Zulke beslissingsmacht is op geen enkele grond te rechtvaardigen. Zelfs een democratisch gekozen meerderheid heeft zich aan dit principe te houden. Evenmin als iemand minderheden mag uitmoorden,

zo mag niemand iemand anders tot slaaf maken, voor gelijk welk doel en hoe nobel dit ook moge lijken. Godsdienstvrijheid was een stap in de goede richting, maar wat vindt u van de onvrijwillige dienstplicht, of de verplichting mee te betalen aan tal van overheidsactiviteiten die u tegen de borst stuiten: aan het subsidiëren van de werkeloosheid, aan communistische opstandelingen in het ene en extreem rechtse dictatoren in het andere land, aan een parkeerverbod voor uw voordeur of aan kitschkunst om het gemeentebudget met een 'cultureel' sausje te begieten? Libertarisme bepleit persoonlijke vrijheid, voor iedereen. De vrijheid uw God te kiezen maar ook uw Mamon. Dezelfde vrijheid voor iedereen, zowel als individu als in collectief verband.

LIBERTARISCHE SAMENLEVING

Het streven naar een samenleving zonder collectivistische slavernij stelt natuurlijk sociale en economische eisen. Kunnen al die zaken die nu verplicht zijn op basis van vrijwillige samenwerking tot stand komen? Het antwoord is bevestigend. Er zijn altijd gemeenschappelijke belangen. Sociale verzekeringen en veel andere overheidsdiensten kunnen zonder problemen worden onderworpen aan de principes van een gezonde concurrentie. Behalve dat ze gevoelig goedkoper zullen uitvallen is er bv. nog het voordeel dat bij een staking niet het hele land wordt ontwricht. Stadsvervoer, post, communicatie, gas en licht zouden geen overheidsmonopolie meer zijn zodat u vrij kan kiezen voor de goedkoopste leverancier, of voor degene die uw belangen het best behartigt. In Nederland, en in zekere mate ook in België, zou het weer interessant

worden in huurhuizen te beleggen. Vrije concurrentie zorgt automatisch dat de prijzen op een redelijk niveau blijven en het aanbod voldoende zal zijn.

Het systeem wordt wel eens vergeleken met de situatie in de vorige eeuw, het systeem dat toen 'kapitalisme' werd genoemd. Ook toen werden echter bepaalde groepen bevoordeeld. De adel, de industriëlen of nog anderen profiteerden van bepaalde regeringstoezeggingen of opdrachten. Het libertarisme verzet zich ook tegen deze ongelijkheid. Wie ook de profiteurs mogen zijn, het libertarisme wil steeds en voor iedereen gelijk recht op gelijke vrijheid. Het bestrijdt op elk vlak het feit over de macht te beschikken, bepaalde groepen of vriendjes te bevoorstellen met uw geld en uw inspanningen, of u voor te schrijven hoe u uw leven dient te leiden.

INDIVIDUALISME

Libertarisme betekent: Beloning naar prestatie. U hebt de volledige beschikking over de vruchten van uw inspanningen, maar van de andere kant hebt u ook zelf verantwoordelijkheid. De prijs van de vrijheid is dat u de verantwoordelijkheid voor uw leven en welzijn niet op anderen kunt afschuiven. Natuurlijk kunt u zich tegen risico's verzekeren. Welke risico's en tegen wat voor prijs is echter geheel uw zaak. Wanneer u een arbeidscontract afsluit of een huis huurt kan het aangaan van een verzekering wel een bedongen voorwaarde

zijn, maar u was vrij u te wenden tot de concurrentie.

Ieder mens is uniek, heeft unieke behoeften, aard en karakter. Zoals u zelf uw vrienden of uw bakker

Van de wieg tot het graf ... ?

kiest, bepleit het libertarisme dat u ook uw dienstverlener kiest en welke diensten hij u bewijst. Het bepleit dat de meest deskundige op het gebied van uw wensen uzelf bent, en dat u het recht moet hebben te kunnen kiezen. Om het even of het gaat over verzekeringen, uw oudedagsvoorziening, wat u beschouwt als uw verplichtingen ten overstaan van zwakkeren of de derde wereld of het meebetalen aan kernenergie: u beslist zelf. Volwassen mensen hoeven niet betutteld te worden. Door niemand.

AYN RAND: *De kleinste minderheid is het individu. Wie de rechten van het individu niet respecteert mag niet beweren dat hij opkomt voor de rechten van minderheden.*

Werkgelegenheid

KEERPUNT

Er bestaat een duidelijk verschil van inzicht tussen de mens van vroeger en zijn nazaten die spelen met ideeën als 'recht op werk'. De opkomst van de industrie moet als oorzaak van dit moderne denken worden aange-merkt. De kleine organisaties waarin vroeger de vrije mensen hun brood konden verdienen, namen in de 19e eeuw enorm in omvang toe en een vast dienstverband werd voor de armere delen van de bevolking tot eerste levensbehoefte.

De Batavieren leefden van de jacht en verbouwden gewassen op een stukje grond. Ze hadden weinig problemen met het vinden van werk omdat ze zelf verantwoordelijk waren voor hun welstand en zelf bepaalden wat er moest worden gedaan.

In de loop der eeuwen is dit geleidelijk veranderd. In de middeleeuwen ontwikkelden zich de gilden en kloosters die georganiseerde arbeid verrichtten en in de 19e eeuw nam deze vorm van werken zo'n hoge vlucht dat het denken zich nauwelijks meer op andere niveau's kon bewegen. De erfenis hiervan is dat we vandaag de dag nog steeds het dienstverband als enige norm nemen voor het kunnen verdienen van de kost. Het hele denken, en met name het socialistische denken, is doortrokken van deze onzinnige beperking.

ALTERNATIEF

Er zijn voldoende andere mogelijkheden. Werk is en blijft er voldoende. Misschien dat banen wat schaars zijn. Allerlei voorschriften van de overheid verstoren de vrije werking van de arbeidsmarkt. Ze hebben gezorgd dat de mens als produktiemiddel de markt werd uitgeprijsd door belastingen, verplichte sociale verzekeringspremies en vastgelegde minimumlonen. Dit

"Waar heeft u het in hemelsnaam over?" vraag ik voortdurend wanneer allerlei zorgelijk uitgeroepen modernismen op mij afkomen. Waarom praat iedereen over behoefte aan werkgelegenheid? Hoe is het mogelijk dat de hoeveelheid werk bij een groeiend voedseltekort in grote delen van de wereld kan afnemen? In hoeverre is de mens in het produktieproces overbodig geworden? En, als dit al zo is, is dit dan niet ons streven: minder werk met behoud van de verworvenheden?

PERSPECTIEF

De geschiedenis meldt weinig over de arbeidsproblematiek bij de Batavieren en u kunt aannemen dat het probleem zich destijds niet voordeed. Integendeel: men verzette zich tegen de Romeinse oproep tot dienstverlening. We stuiten hier al onmiddellijk op een merkwaardige tegenstelling. De oudste bewoners van de Lage Landen hadden bezwaren tegen het hun aangeboden werk. Ze probeerden zich er zelfs aan te onttrekken.

Ook in de beschrijving van de daarop volgende eeuwen maakt het geschiedenisboekje herhaalde malen melding van protesten tegen het verlenen van diensten. We hoeven hierbij de drapiersconflicten in het 13e en 14e eeuwse Gent maar even aan te tippen. En ook in Nederland deden zich protesten horen. De Hoekse en Kabeljouwsetwisten waren een krachtig protest tegen werken voor stadse opdrachtgevers.

Blijkbaar is er in de laatste eeuwen een en ander veranderd. Niet langer worden er bezwaren gehoord tegen werken. Alom wordt geroepen over 'scheppen' van banen, alsof werken een genoegen zou zijn. Banenplannen schijnen zelfs als lokkertje bij verkiesingen te werken.

laatste garandeert weliswaar iedereen een bepaalde welstand, maar pleegt tegelijk roofofbouw op de bronnen van deze welstand. Royaal voorhanden arbeid moet worden betaald alsof het een uiterst zeldzaam goed betreft. Het gevolg is dat alleen die functies nog bestaan waarin specialistische kennis en ervaring de kosten nog net verantwoorden. Kortom, de arbeidsplaatsen worden schaarser.

De politiek en het denken van de massa lijken niet op te merken dat er werk genoeg is. Wanneer we afzien van kunstmatig hoge beloningen en sociale zekerheden als een ontslagverbod, zou iedereen voldoende werk kunnen vinden. Hiervoor de toevlucht nemen tot het verzinnen van dure banenplannen is beslist niet nodig. Er is en blijft bijvoorbeeld een schreeuwend gebrek aan loodgieters. Gebrek aan voldoende huizen en tal van andere zaken bieden voldoende werk aan iedereen die de handen uit de mouwen wil steken. Voor een groot deel worden deze taken nu vericht door doe-het-zelvers of zwartwerkers. Als de markt wat vrijer zou zijn en de lasten die de overheid oplegt zouden worden verlicht, dan zou dit bestaande werk bijdragen tot de zo gezochte werkgelegenheid.

De essentie is dat het initiatief tot werken en het zorgen voor de kost bij de mensen zelf wordt gelegd en de belemmeringen worden weggenomen. Iedereen moet zelf kunnen bepalen wat voor werk hij verricht, waar, wanneer en tegen welke beloning. Inplaats van dat een overheidsorgaan ons een met moeite opgespoord baantje komt aandragen, beschikt de gemeenschap dan ineens over een paar miljoen ogen en oren die zoeken naar een zinvolle bezigheid.

HONG KONG MODEL

In een aantal landen hebben de politici lering getrokken uit het mislukken van banenplannen en andere stimu-

leringsmaatregelen. Ze besloten op kleine schaal de vrije markt eens uit te proberen. In zogenaamde vrije zones of vrijhandelszones worden de voorschriften van de overheid sterk beperkt om zo ruimte te krijgen voor het scheppen van nieuwe werkgelegenheid. Hierbij wordt in eerste instantie gedacht aan ondernemers die een nieuw bedrijfje beginnen. Dit soort bedrijfjes zijn blijkens onderzoeken van ondermeer David Birch (The Job Generation) de voornaamste bron van nieuwe banen.

Het probleem van het beginnen van een nieuwe onderneming is dat er van de kant van de overheid allerlei beperkende maatregelen bestaan, variërend van vestigingsvergunningen tot het verschaffen van statistische en boekhoudkundige informatie en allerlei voorschriften betreffende overlast, zelfs als deze niet of nauwelijks van toepassing zijn gezien de omvang van het bedrijfje. Zo is het bijvoorbeeld onmogelijk om in de kom van een dorp een zagerijtje te beginnen of een bedrijfje dat polyester verwerkt. Beide zijn mogelijkheden voor het beginnen van een bedrijfje voor iemand die een schuurtje of garage ter beschikking heeft; fietsen eruit, werk erin!

De genoemde vrije zones komen de ondernemer in spe in deze problemen tegemoet. Ze scheppen ruimte in de voorschriften.

VOOR JEZELF BEGINNEN

De belangrijkste handicap voor het oplossen van de werkeloosheid is echter het denken in banen. Bij elke tegenslag krijgt de zelfstandige te horen dat deze 'hardstikke gek is zo te ploeteren, risico te lopen en armoede te lijden'. Het is tegen de verstarring, het denken in kunstmatige veiligheden en het ontbreken van eigen verantwoordelijkheid en initiatief dat we ons krachtig dienen te verzetten. Dit geldt zeker niet de sociale voorzieningen, hoe

discriminerend voor zelfstandigen die ook zijn opgevat, maar vooral het collectieve denken dat aan deze voorzieningen ten grondslag ligt, het niet zelf verantwoordelijk zijn voor de eigen welstand.

Van diverse kanten worden er initiatieven genomen om mensen te stimuleren een eigen bedrijfje te beginnen. In 1981 gaf de Nederlandse Middenstandsbank een brochure uit die de weg wijst in het bureaucratische doolhof, helpt met het opstellen van een begroting en planning voor het eerste jaar. In Duitsland is er een uitgever die kant en klaar plannen voor zelfstandige ondernemers heeft

klaar liggen, verschillende handleidingen met suggesties voor marketing, een opgave van de investeringen en een overzicht van de eisen die de overheid stelt. Dergelijke initiatieven dragen bij tot een positieve ontwikkeling van de werkgelegenheid en verschaffen tevens een breder draagvlak voor de verspreiding en de appreciatie van het libertarische gedachtengoed.

Louis van Stekelenburg

Louis van Stekelenburg is zelfstandig automatiseringsdeskundige en publiceert artikelen en boeken over het toepassen van computers. Als libertariër zet hij zich in voor het realiseren van een internationale vrije gemeenschap. Hij vindt het niet nodig hiervoor op goedkeuring van een overheid te wachten.

LIBERTARISME

OF DE RECHTEN VAN DE MENSEN

Het Libertarisme, in de ruime zin, is veeleer een verzameling van doctrines dan één specifieke, afgesloten theorie waaraan niets kan worden toegevoegd of gewijzigd. Men kan wel zeggen dat een opvatting een uitgesproken vrijheidslievend karakter moet hebben om als libertair te kunnen worden aangewezen, maar daarmee is nog maar zeer weinig gezegd. De vrijheid, in libertarische zin, is zeer bepaald de vrijheid van de individuele mensen die gedwongen zijn samen te leven in één beperkte, eindige wereld. Het is de vrijheid van ieder mens met zijn of haar rechtmatig verworven middelen, op basis van zijn of haar oordelen, waarderingen en verwachtingen, te streven naar een zo volledig mogelijke realisatie van zijn of haar doelstellingen, zonder daarbij de gelijke vrijheid van enig ander te beperken. Het verwezenlijken van doelstellingen zal meestal de inbreng en de medewerking van vele anderen vergen. Het libertarische vrijheidsprincipe laat dan ook alle vormen van samenwerking toe, behalve die welke ontstaan door de dwang en het geweld uitgeoefend door de

een op de anderen.

GEEN UITZONDERINGEN

Deze algemene karakterisering wordt ongetwijfeld door vele mensen gunstig onthaald, ondermeer door vele liberalen en progressieven, democraten en anarchisten. Men kan dan ook niet verwonderd zijn als men vaststelt dat al deze mensen er aanspraak op maken 'libertair' te zijn. En ongetwijfeld is dit vrijheidsbeginsel een goede basis voor dialoog en samenwerking onder al deze libertairen van diverse pluimage. Het libertarisme is, in deze zin, een aspect van vele uiteenlopende opvattingen. Als ik het hier over libertarisme heb, dan is dat echter niet in die vage, algemene zin. Specifiek voor het libertarisme als een aparte doctrine is de overtuiging dat niets enige uitzondering op het principe van de individuele vrijheid van ieder mens kan rechtvaardigen. Er is voor de liberariër geen doel dat de onderwerping, de uitbuiting, de onderdrukking, de overheersing van de ene mens door de andere kan goedpraten. Hij beseft wel dat, gezien de reële machtsverhoudingen, grote

inbreuken op het recht op de vrijheid moeten geduld worden, dat hij vaak zal moeten toegeven aan en wijken voor de agressie van anderen; maar in geen geval zal hij zijn geweten of gemoedsrust kunnen sussen met de gedachte dat die inbreuken door enig 'hoger' beginsel worden gerechtvaardigd. Hij weigert van de praktische nood een theoretische deugd te maken.

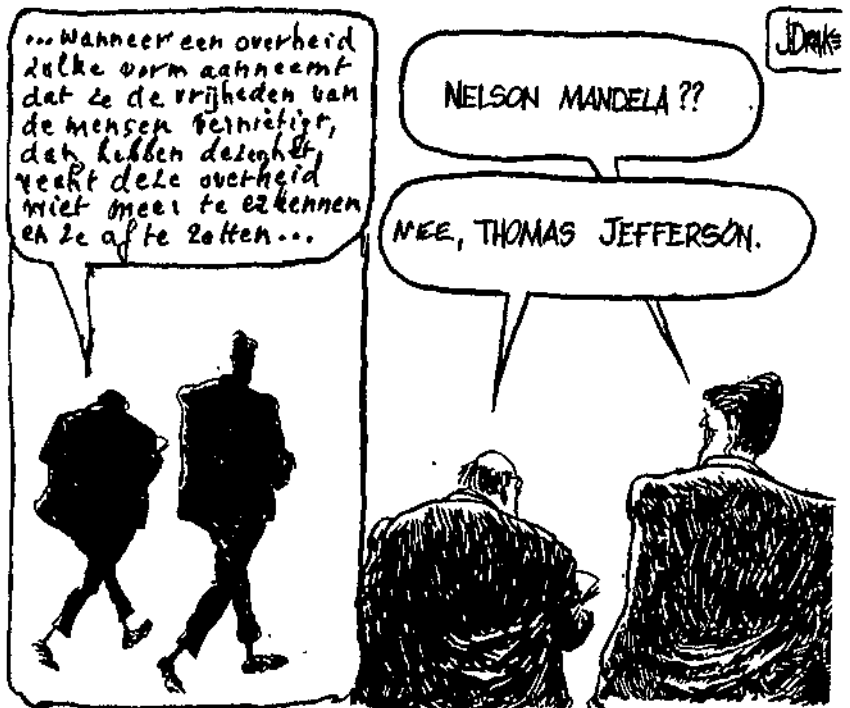
HARDE KERN

Die idee van vrijheid voor de vele concrete, reële mensen is de harde kern van het libertarisme als specifieke doctrine. Zij onderscheidt het libertarisme van de talloze socialistische en socialiserende doctrines die ervan uitgaan dat een mens pas vrij kan zijn als hij beantwoordt aan, of tenminste de superioriteit erkent van een of ander ideaal van de 'ware' mens.

Alleen het individueel-menselijke, wat in alle individuen hetzelfde is, heeft waarde en dus waardigheid: het particuliere, het eigene, het individuele is daarentegen juist wat de volledige realisatie van dat algemeen-menselijke in de weg staat - het is mens-onwaardig, dat wat een mens vervreemdt van de ware mens die hij zou kunnen zijn. Die doctrines spreken dan ook gemakkelijk over de één-wording van alle mensen (bijvoorbeeld in God, of in de Zuivere Rede, of in de Perfecte Gemeenschap van de uiteindelijke communistische samenleving): die één-wording is uiteindelijk de negatie van alle individualiteit.

POLITIEKE CONSEQUENTIE

De politieke consequentie van die doctrines is veelal dat men het recht heeft, in naam van dat beeld van de ware menselijkheid, anderen te dwingen zich te gedragen naar de regels die 'de ware mens' spontaan zou volgen. In die opvattingen is die dwang immers geen beperking, maar juist een realisatie van de vrijheid van de gedwongene. Zoals J.J. Rousseau het zo kernachtig uitdrukte: die dwang 'ne signifie autre chose sinon qu'on le forcera à être libre'. De vrijheid kan er, in deze visie, alleen maar komen als de mensen afstand nemen van hun individualiteit, hun autonomie, en zich volledig onderwerpen aan de voor allen geldende, uit het wezen van de ideale 'ware' mens afgeleide, uniek juiste wet of morele code. Zelfverloochening, zelfverraad - dat is de voorwaarde voor en de weg naar de 'ware menswording'.

Uit REASON (January 1986)

De idee van de eenheid speelt een grote rol in die opvattingen: vrijheid is alleen weggelegd voor de Ene, niet voor de Velen. Waar er velen zijn, daar beperkt de vrijheid van de ene de anderen. De ene wil dit, de ander waardeert wat anders. Er is dus een permanent conflict dat alleen maar kan opgeheven worden als de oorzaak ervan, namelijk de menselijke veelheid, kan overwonnen worden -als alle mensen dezelfde wil hebben, die dan uiteraard een 'algemene' wil is, een wil die geen enkel particulier of individueel belang beoogt, doch enkel en alleen het algemene belang van de gehele mensheid.

MACHT

Met die eenheidsconceptie hangt samen de populaire opinie dat vrijheid en macht identiek zijn: vrijheid is macht, totale vrijheid is almacht. Die mening vindt men vaak uitgedrukt in de formule 'vrij zijn is kunnen doen wat men wil', of zoals Marx schreef: 'de mens is pas vrij als hij een bewuste controle verworven heeft over zowel de natuurlijke als de sociale voorwaarden van zijn bestaan'. Hieruit volgt onmiddellijk dat vrijheid voor alle mensen niet mogelijk is zolang er vele mensen bestaan, want hoe kan iedereen een bewust meesterschap hebben over alle anderen zolang niet alle mensen één en dezelfde, in alle bijzonderheden overeenstemmende wil hebben? Zoals er maar één almachtige God kan zijn, zo kan er voor deze doctrines maar één werkelijk vrije wil zijn.

ELKAAR BEKAMPEN

Anti-libertaire theoriën hechten veel belang aan deze mystieke eenheidsconceptie -al gaat het bij velen veel meer om de eenheid van een bijzondere groep (een 'volk', 'natie', 'ras', 'klasse', 'stam', enz.) dan van de gehele mensheid. Het is echter manifest een louter formeel idee:

de inhoud ervan, de inhoud van de ene, juiste, universele, absoluut geldige morele code die de 'ware mens' definieert, is voor ieder van de vertolkers van die eenheidsgedachte verschillend. Het gevolg is dat zij, gedwongen door de logica van hun opvattingen elkaar moeten bekampen in naam van de 'ware vrijheid', de 'ware mens', de 'ware moraal'. Zoals de Heilige Augustinus vijftienhonderd jaar geleden al leerde: iedereen wil vrede, en daarom wordt er oorlog gevoerd want iedereen wil de vrede die hem past, iedereen wil dat alle anderen zich aan zijn vredeswet onderwerpen (en Augustinus besepte goed wat hij schreef: van hem is het woord dat ketters en heidenen desnoods met het zwaard de 'ware' kerk moeten binnengeranseld worden).

RECHT OP ALLES

Om de populariteit van die theorieën te begrijpen moeten we even verwijlen bij een van hun meest karakteristieke implicaties: de stelling dat de mens recht heeft op alles en iedereen. Als alleen de 'ware' mens waarde en waardigheid bezit, de vele concrete mensen daarentegen niet, dan hebben laatstgenoemden ook geen enkel recht tegenover de eerstgenoemden, dat wil zeggen in de praktijk tegenover diegenen die zich opwerpen als de vertegenwoordigers of voorboden van die 'ware mens', als de leiders of herders die zich geroepen verklaren de mensheid naar de zaligmakende eenheid te voeren. Wat dezen uiteindelijk steeds weer verkondigen is dat ieder mens kan delen in de almacht van de perfect geünificeerde mensheid, als hij de leiding over zijn lichaam en/of ziel maar afstaat aan hen die beweren kennis te hebben van de morele waarheid. Wie zich niet onderwerpt onttrekt zich dan aan de morele wet en mag dan ook zonder veel scrupules uit de weg geruimd worden, of overmeesterd en onderworpen.

Soms leidt deze gedachtengang tot het instellen van een terreurbewind; soms tot een minder bloedige maar even indringende morele intimidatie van al diegenen die het moeilijk vinden in de opgelegde pas te lopen en die ervan beticht worden 'immoreel', 'asociaal', 'egoïstisch' te zijn, alleen maar omdat ze andere waarden, andere opvattingen huldigen.

SCHAAMTELOOS EGOISME

Wat deze morele intimidatie en chantage echter niet kunnen verhelen is, dat achter de eideloze verheerlijking van het altruïsme, de solidariteit en de 'sociale' rechtvaardigheid, in feite het meest schaamteloze 'egoïsme' schuilgaat, dat men zich indenken kan. Welke afleiding ligt meer voor de hand dan deze: 'Als iedereen recht heeft op alles, dan heb ik recht op alles - wie mij niet geeft wat ik verlang, die schendt mijn recht'? Diegenen die de mensen die premisse voorhouden, moeten zich niet verbazen dat de zich opdringende conclusie inderdaad getrokken wordt.

RATIONALISATIE VAN DE MACHT

Men kan niet blind zijn voor het feit dat de dagdagelijkse praktijk van de politieke regimes door veel meer rudimentaire drijfveren bepaald wordt dan de hunker naar een mystieke een-wording van alle mensen. Maar men kan evenmin blind zijn voor het feit dat die mystieke eenheidsconcepties een perfecte rationalisatie vormen voor het streven naar de macht over de persoon en de bezittingen van alle anderen ONDER de leiding en de controle van de partij waartoe men zelf behoort. En dat is een eenheid waarin de vrijheid van de een berust op de slavernij van de ander. Maar de zelfverloochening, het verkopen van de eigen ziel, brengt geen vrijheid, wel psychische ellende. En opdat de ene zou kunnen doen wat hem zint moeten de anderen zich willoos te zijnen dienste stellen - of, als ze

dat niet doen (en hoe zouden ze dat kunnen doen?), tot slavernij gedwongen worden.

Wanneer Trotsky, op het 9e congres van de communistische partij van de U.S.S.R., de dwangarbeid 'de basis van ons economisch systeem, en bijgevolg van de socialistisch georganiseerde samenleving in haar geheel' noemde, dan trok hij, de schrandere intellectueel, een conclusie waaraan niemand kan ontkomen die ziet wat de toepassing van de eenheidsgedachte op een pluralistische wereld moet betekenen. Iedereen kan gemotiveerd worden door de wens op kosten van alle anderen te leven, of door de wens over alle anderen te kunnen beschikken voor de realisatie van zijn dromen en idealen; maar het is onmogelijk dat die wens voor iedereen in vervulling gaat.

SOCIAAL DIER

Duidelijk is hier de tegenstrijdigheid die inherent is aan het moderne gebruik van de oude definitie van de mens als 'sociaal' wezen. Het woord 'sociaal' betekent oorspronkelijk: volgzzaam, dienend, gehoorzaam, dat wil zeggen slaafs. Dat is ook nu nog de politiek meest relevante betekenis van het woord: sociaal zijn is leven in dienst van de anderen - welke anderen? Wel, in de eerste plaats de wetgever aan wiens wil wij willens nillens onderworpen zijn, en in de tweede plaats diegenen die door de wetgever (en de heersende groepen die de wetgever controleren) worden aangeduid.

De definitie van de mens als een sociaal wezen is de definitie die de oude aristocratische, elitaire heersende klassen zo graag van de mens gaven. Ze had betrekking, niet op henzelf, maar op het gewone volk. Voor hen was die definitie niet contradictorisch: zij waren de meesters, de anderen de slaven. Het oude ideaal van een aristocratische heerschappij

heeft ondertussen plaats gemaakt voor het moderne ideaal van de democratische heerschappij, dat wil zeggen voor de contradictie die iedereen én tot meester én tot slaaf van alle anderen wil maken. Daar ligt de historische tragedie: niet het verlangen naar vrijheid in de libertarische zin van het woord, maar het verlangen naar vrijheid in de zin van macht, het verlangen naar DEELNAME in (veel meer dan naar afschaffing van) de prerogatieven en privileges van de aristocratie - leven van andermans arbeid, machtsuitoefening - is de politieke drijfveer van de moderne tijd. Respect voor andermans persoon en bezittingen zijn nooit de meest opvallende deugd van koningen en aristocratische heren geweest: voor hen was de ander toch maar een 'sociaal dier', iemand die geen andere bestaansredenen had dan de dienst aan zijn heer.

Voor vele van onze tijdgenoten zijn alle mensen 'sociale dieren' wier persoon en bezittingen dus eigenlijk niet aan henzelf toebehoren, maar aan hun meesters, de democratische wetgever en zijn opdrachtgevers, dat wil zeggen in theorie de verzameling van alle burgers, in praktijk de best georganiseerde belangengroepen. Waar de theorie zegt dat iedereen in gelijke mate meester en slaaf van alle anderen is, daar blijkt in de praktijk een taakverdeling waarbij de een beveelt en de ander gehoorzaamt, de een produceert en de ander consumeert, de een belastingen betaalt die de ander ontvangt. De democratische heerschappij is ondoorzichtiger en anoniemer dan haar voorgangers, maar ze is evenzeer een heerschappij en de definitie van de mens als een sociaal dier dient nog altijd en evenzeer de legitimatie en de instandhouding van de heerschappij als voorheen.

ZELFBESCHIKKING

Het is tegen dit (filosofisch be-

paald) socialisme dat het libertarisme zich afzet - zowel tegen de 'conservatieve' variant ervan, die vooral de socialisering van de ziel (het zedelijke en geestesleven van de mens) beoogt, als tegen de 'progressieve' variant, die vooral de socialisering van het lichaam (de arbeid, de economie, de materiële aspecten van het leven) tot doel hebben. Het libertarisme komt op, niet voor het recht van iedereen op alles en iedereen, niet voor de vrijheid te doen wat men wil; maar voor het recht van iedere mens op zelfbeschikking, voor de vrijheid van ieder mens met zichzelf, zijn persoon en rechtmatig verworven middelen, te doen wat hij het meest zinvol acht. Dat recht en die vrijheid zijn niet contradictorisch; en als zij dan al onverenigbaar zijn met de 'sociale' definitie van de mens, dan zijn ze niet onverenigbaar met de meest extensieve samenwerkingsverbanden die men zich indenken kan zolang deze maar op vrijwilligheid, onderlinge overeenkomst en respect voor elkaars persoon en middelen berusten.

De vrijheid voor de libertariër bestaat in het universeel respect van allen voor het zelfbeschikkingsrecht van iedereen. Niemand heeft het recht anderen te dwingen zichzelf (hun persoon, hun middelen) te zijnen dienst te stellen; niemand heeft het recht anderen te gebruiken voor zijn doelstellingen en projecten. Alle samenwerking moet op ondelinge accoorden berusten. Er is in de libertarische gedachtengang geen plaats voor een externe meester, een externe wetgevende macht, die het recht zou hebben de mensen te dwingen bepaalde dingen wel en andere niet te geloven, te begeren of te doen. Geen plaats voor de onafscheidelijke tegenhanger van die meester of wetgever, geen plaats voor de idee dat de mens van nature voorbestemd is om slaaf of volgeling of onderdaan van een ander te zijn.

Voor het libertarisme is ieder mens gerechtigd zijn eigen leven te leiden, heeft niemand het recht de leiding over andermans leven op te eisen.

BEWUSTWORDING

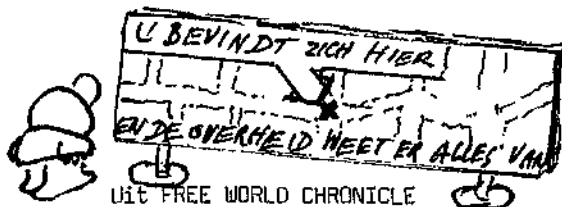
Men ziet hoe oppervlakkig het is het libertarisme te willen afdoen als alleen maar een beweging voor de beperking van de staatsmacht, als een reactie tegen overdreven bureaucratisering, ingewikkelde en contradictoische regulering en partijdige subsidiëring. Als het libertarisme zich keert tegen de staat, dan is het niet om al die onesthetische inefficiënties, maar om het onrecht dat er in bestaat een pacifist te dwingen oorlogstuig te kopen, een kunstliefhebber te dwingen kitsch te subsidiëren, een atheïst te dwingen priesters te onderhouden, en in het algemeen de een de gelegenheid te bieden de ander als middel, ja als grondstof, voor zijn eigen doelen en projecten te gebruiken. Het libertarisme is niet blind voor het feit dat onrecht ook buiten de staat kan. Integendeel, het is de bewustwording van diegene die geconfronteerd wordt met de vraag: Waarom zou men in naam van God, of van de Gemeenschap, of van de Staat, wel mogen doen wat een misdaad zou zijn als men het uit eigen naam zou doen? Waarom mag diefstal niet, en fiscaliteit wel? Waarom zou een free-lance struikrover zich moeten schamen als een vastbenoemde collega zichzelf tot steunpilaar van de maatschappij mag uitroepen? Waarom is het immoreel anderen door het uiten van bedreigingen zijn wil op te leggen, als men verondersteld wordt vol eerbied op te kijken naar diegenen die erin slagen vele

miljoenen hun wet op te leggen? De heersende moraal is een dubbele moraal waarvan de uitspraken verschillen naargelang de identiteit en de status van de steller van een daad. Maar voor de libertariër is elke schending van iemands zelfbeschikkingsrecht een misdaad, wie ook die dader moge zijn.

Het bewustzijn van de waarde van de menselijke veelheid, van de individualiteit der mensen, is de bron van zijn kritiek op alle uitingen van het geloof dat om de mensen te redden de meest menselijke van alle eigenschappen moet vernietigd worden: het zelfbewustzijn, het bewustzijn van de eigen individualiteit, het bewustzijn van de eigen autonome vermogens. Dat geloof is manifest onhoudbaar; het doet geen recht aan de mensen. Daarom is het libertarisme, in zijn strijd tegen zelfs de meest afgezwakte en verdoken versies van dat geloof meteen ook de affirmatie van de rechten van de mens. Immers: alleen het door geen enkel 'hoger' principe beperkte zelfbeschikkingsrecht is een recht dat universaliseerbaar is, dat wil zeggen een recht dat zonder enige logische of pragmatische contradictie aan alle mensen tegelijkertijd kan worden toegekend. Wie het zelfbeschikkingsrecht van de mensen ontkent, verstrikt zich in een web van contradicties en paradoxen.

Frank van Dun

Dr. Frank van Dun doceert rechtsfilosofie. Van zijn hand is de omvangrijke studie HET FUNDAMENTEEL RECHTSBEGINSEL, verschenen bij KLUWER. Hij onderzoekt er de grondslagen van een libertarische rechtsstaat. Hij is voorzitter van LIBERTARISCH CENTRUM BELGIË.

LIBERTARISCH BOEKCENTRUM

Specialist in Vrijheid sinds 1975

P.B. 336 - 2100 AH HEEMSTEDÉ (NL)

Bezoeken? Informatie?

Bel 023 - 29.09.41

Vrijheidsauteur AYN RAND

Van alle auteurs die de individuele vrijheid verdedigen is Ayn Rand (1905-1982) veruit het meest gelezen. Zij brengt haar theorieën in een zeer bevattelijke vorm, niet alleen in haar 'non-fiction' werken maar ook -en vooral- onder romanvorm (zie catalogussen libertarische boekcentra). Zo meldt uitgever 'New American Library' tot juni 1982 meer dan 15 miljoen 'paperbacks' te hebben verkocht.

Haar ideeënwaaijer kan gerangschikt worden onder twee hoofden: een (filosofische) levensvisie en een (pragmatische) maatschappelijke visie. Beide pijlers vormen samen wat zij het 'Objectivisme' heeft genoemd.

De filosofische pijler heeft als uitgangspunt één enkel axioma, dus al dan niet te aanvaarden, zonder mogelijk bewijs. Ze verwoordt het als volgt: Existence Exists. Ze bedoelt daarmee: er bestaat een universum met een eigen identiteit ($A=A$) die onafhankelijk is van onze wensen, inbeeldingen of beweringen. In onze beslissingen moeten we met die eigen identiteit rekening houden. Doen we het niet, dan dragen we er de gevolgen van. Zo kunnen we ons inbeelden dat voedsel als manna uit de hemel valt (of door de overheid straffeloos via dwang kan worden onteigend en kwistig rondgestrooid) maar wie beslist rustig te wachten op de volgende

lading loopt veel kans te zullen verhoorgeren. Sommige mensen beweren of dromen dat ze onfeilbaar zijn, maar wie dat als waarheid aanvaardt dient op lelijke teleurstellingen te rekenen.

Ayn Rand toont aan (en het is de mening van uw ondergetekende, ondermeer gebaseerd op ontelbare discussies met andersdenkenden) dat erkenning van dit axioma logisch leidt naar ondermeer 1) de visie dat elk individu een doel is op zichzelf en 2) dat integrale individuele vrijheid ieders hoogste goed is (terwijl 'vrijheid' hier betekent het ontbreken van dwang -zelf een gevolg van het niet-initiëren van geweld door anderen, ondermeer en vooral door de overheid). Alle visies die niet tot dit besluit komen 1) verwerpen feitelijk dit axioma of 2) maken fouten in de logische ontwikkeling van hun redeneringen.

De pragmatische pijler van Objectivisme is veel minder overtuigend. Zo was Rand erg gekant tegen het libertarisme omdat dit stelt dat iedereen vrij is zich gelijk welke levensvisie eigen te maken, zelfs een irrationele, op de enige voorwaarde dat geen geweld wordt geïnitieerd. Dit op grond van Rand's eigen overweging dat niemand onfeilbaar is (dus ook zichzelf niet). Alleen de vrijheid, zo concludeert het libertarisme, waarborgt dat niemand ongewild de gevolgen van vergissingen van anderen moet dragen.

Onbegrijpelijker nog is haar respect voor de US-overheid. Ze noemt de USA 'de enige staat ondergeschikt aan morele wetten'. Dit kan misschien de bedoeling geweest zijn van zijn stichters in 1776, maar het is zondermeer duidelijk dat dit al lang niet meer opgaat. Ze verdedigt zich door te vergelijken met de slechtere toestand in veel andere landen maar dat is vanzelfsprekend niet relevant.

Fred Dekkers

— HANDEL, EIGENDOM, LAND: DRIEMAAL VRIJHEID

Een theorie over het particuliere eigendom heeft enkele interessante gevolgen: je hoeft maar een accent anders te leggen en meteen worden duizenden mensen even zo vrolijk vogelvrij verklaard.

Zo menen velen dat het particuliere eigendomsstelsel niet opgaat voor land, grondstoffen, golfengtes, en noem maar op. In onderstaand verhaal wil ik bij dit probleem wat kanttekeningen maken, waarbij ik mij zal concentreren op het 'probleem' van de grond en de radiogolfengtes.

Het stelsel van het particuliere eigendom (hierna PE) is noodzakelijk voor één speciale categorie dingen, namelijk die welke door iemand gecreëerd moeten worden; in een ander stelsel zouden deze dingen niet of niet in de gewenste mate tot stand komen, omdat de maker dan gewoon zou weigeren ze tot stand te brengen. Maar dit wil niet zeggen dat PE uitsluitend is voorbehouden voor gecreëerde dingen, en dat niet-gecreëerde dingen zoals grond, daarbuiten zouden moeten vallen.

Een ideaal parallel voorbeeld is sex. Sex is noodzakelijk om aan kinderen te komen; op een andere manier gaat het niet. Dit wil echter niet zeggen dat sex alleen maar geschikt is om kinderen te maken. Dank je de koekoek!

Een ander en misschien duidelijker voorbeeld: Stel dat we maar twee soorten dingen hebben, A-dingen die uitsluitend in de koelkast goed blijven en B-dingen die zowel in als buiten de koelkast bewaard kunnen worden. We moeten nu één bergplaats kiezen uit de volgende reeks: koelkast, koffer, auto, zolder, bureau. Het spreekt vanzelf dat we de koelkast moeten kiezen die immers zowel voor de A- als de B-dingen geschikt is. Dit

wil echter geenszins zeggen dat de koelkast voor de B-dingen eigenlijk ongeschikt is.

PE, wat overeenkomt met Nozick's 'entitlement theory' is een systeem om dingen tussen de mensen te 'verdelen'; het concurreert met herverdelingsstelsels als 'alles voor de staat', 'een maximum voor wie het slechtst af is' (Rawls), 'aan ieder naar diens behoefte', enzovoort. We kunnen niet voor gecreëerde zaken het PE-stelsel, en voor andere zaken een ander stelsel hebben. Iemand heeft dan ook niet meer 'recht' op grond dan op een exemplaar van Robert Nozick's 'Anarchy, State and Utopia'.

Daarbij rijst natuurlijk wel de vraag hoe men dan eigenaar wordt van niet-gecreëerde zaken als grond, grondstoffen en radiogolfengtes. Het antwoord is heel eenvoudig: op grond van regels die men met alle betrokken partijen heeft vastgesteld. En zonder die regels even eenvoudig door inbezitting, verdediging, en dan door na verloop van tijd zoveel mogelijk mensen over te halen tot impliciete erkenning van de zo langzamerhand gegroeide eigendomstitel, bv. door produkten van de grond aan ze te verkopen.

Nu is grond, noch in Nederland en noch in België, eigenlijk niet zo'n probleem omdat het overgrote deel PE is, los dan van ruilverkavelingen, wegeaanleg, speculatiewinstbelasting, ruimtelijke ordening, en grondbelasting. Radiogolfengtes zijn interessanter omdat ze nog geen PE zijn. Hoe het PE wordt? Ook weer uiterst eenvoudig: koop (pas na afschaffing van het staatsmonopolie) een zo sterk mogelijke zender, neem het beste personeel in dienst, en maak de allerbeste programma's: degene met de langste financiële adem en het meeste succes

bij de luisteraars zal het tot een impliciete erkenning brengen die na verloop van tijd in een expliciete eigendomstitel zal verkeren. Maar omdat een dergelijk proces, bijna net als fysiek geweld, te duur en te onpraktisch is, zal men heel snel tot onderhandelen overgaan en de zo vrijwillig aangegane overeenkomst zal alles tot ieders minimale tevredenheid oplossen. Zo ontstaat PE: uit vrije overeenkomst.

Het particuliere eigendom is een uitvloeisel van handel en vrij onderhandelen, en zal steeds de test van de terugkoppeling naar de bron moeten kunnen doorstaan. Zodra iets in zekere

mate door dwang iemands eigendom is geworden (subsidie e.a.) verdwijnt eerst het impliciete, en heel snel daarna het expliciete respect voor de eigendomstitel (roof). En omgekeerd: als in onze maatschappij handel en vrij onderhandelen in zekere mate aan banden wordt gelegd, vervalt in dezelfde mate de basisvoorwaarde voor particuliere eigendom, of het nu gecreëerde goederen betreft of land, grondstoffen en radiogolflengtes.

Nico W.M. Apeldoorn

Dr. Nico W.M. Apeldoorn is taalkundige te Amsterdam. Daarnaast houdt hij zich bezig met trainingen communicatieve vaardigheid.

DE ONDERNEMER

ALS BELASTINGONTVANGER

Men vraagt zich wel eens af waar de mensen de lijdzaamheid vandaan halen om zich maand na maand, jaar na jaar door de fiscus te laten beroven van het grootste deel van hun inkomen.

Het antwoord hierop is eenvoudig. De politici, de belangengroepen, de bureaucraten, die allen belang hebben bij deze gelegaliseerde roofoverval zijn ook niet zo dom. Door de jaren heen hebben zij fiscale systemen ontwikkeld waardoor de fiscale plundertocht met een rookgordijn omgeven wordt.

Een van de elementen van dit rookgordijn is niet minder dan de ondernemersgroep zelf. De overheid heeft de ondernemers immers verboden aan de werknemers het volledige op de markt verdiende loon uit te betalen. De ondernemers zijn verplicht een deel van dit loon onmiddellijk door te betalen aan de fiscus via zogenaamde voorheffingen.

Dit systeem van voorheffingen is niet alleen een kwestie van belastingstechniek. Het biedt de fiscus en zijn parasiterende ambtenaren

enorme politieke voordelen. De werknemers krijgen hierdoor immers de illusie dat hun op de markt verdiende loon slechts hun netto-loon omvat, met andere woorden het marktloon verminderd met de fiscale voorheffingen en parafiscale bijdragen. Hun ongenoege over te lage lonen en dalende koopkracht kristalliseert zich bijgevolg op de rug van hun werkgever. De conflicten over loonkwesties krijgen een zuiver bipolair karakter, namelijk werkgevers-werknemers. De andere netto-loonbepalende instantie, namelijk de overheid, blijft als een onschuldige maagd aan de kant van de weg.

MUIL VAN DE LEVIATHAN

De werknemers zijn in deze conflicten slechts geïnteresseerd in een verhoging van hun netto-lonen. Stel bijvoorbeeld dat een netto-loonsverhoging van 100 E (E is een willekeurige munteenheid) neerkomt op een bruto-loonsverhoging van 150 E. Het verschil, dat onder vorm van verhoogde voorheffingen naar de schatkist vloeit, interesseert hen niet. Begrijpelijk. Dit bedrag zullen zij nooit ontvangen.

tussen de privéwerknemers en ambtenaren toedekken.

STEUN VERDIENEN

Door hun kollaboratie met het fiscale plundersysteem dragen ondernemers een historische schuld in het acceptabel maken van hoge belastingen en de uitbouw van de administratieve kolos. Welke ondernemersorganisatie wil hieraan wat gaan doen? Een derge-

lijke actie zou de steun van de libertariërs ten volle verdienen!

Boudewijn Bouckaert

Prof. B. Bouckaert doceert Algemeen Recht aan de Rijksuniversiteit van Gent (B). Hij bestudeert vooral de mogelijke politieke toepassing van de libertarische opvattingen in de hedendaagse maatschappij en zijn politiek gebeuren, en dit meer bepaald op economisch vlak en inzake milieuproblemen.

Vrijheidsauteur Ludwig von Mises

Als een ware heldenfiguur torent Ludwig von Mises, econoom, professor en auteur, in de vrijheidsliteratuur en tussen de vrijheidsstrijders.

Geboren in 1881 in (het huidige) Oostenrijk studeerde hij economie aan de Universiteit van Wenen. Zijn professoren zijn Carl Menger en Eugen von Böhm-Bawerk, de twee grondleggers van wat genoemd wordt de 'Oostenrijkse Economische School', die ondermeer, van alle vrije-marktverdedigers, de enigen zijn die er in geslaagd zijn het Marxisme op logische basis te weerleggen.

Zo kon Adam Smith -in zekere mate hun aller geestelijke vader- niet verklaren waarom bv. diamant duurder is dan 'het veel nuttiger brood': "Alle 'begrijpbare' waarde komt toch voort uit de arbeid, nodig voor de produktie van iets!" Sommigen kwamen ertoe te stellen dat diamant een hogere 'uitwisselings-' en brood een hogere 'nutswaarde' had. Ook aanvaardden zij de klassenconflicten; 'stijgende lonen doen de ondernemerswinsten dalen en omgekeerd'.

Marx deed eigenlijk niets anders dan de volgende stap logisch zetten door tot de klassenstrijd aan te sporen: 'als alle waarde ontstaat uit arbeid dan is winst een surplus-waarde ontfutseld aan de werkende klasse'!

De Oostenrijkers brachten de basisfout aan het licht: klassen, zo betoogden ze, zijn slechts een abstract begrip -een benaming- voor een groep individuen. Dat is het enige wat bestaat: het individu. En individuen beslissen op basis van eigen persoonlijke preferenties, zij hebben elk hun eigen subjectieve waardeschaal. Daaruit ontstaat waarde, uit hun preferentie. Een produkt heeft nooit een inherente objectieve waarde, om het even of er veel of weinig arbeid aan werd besteed. Daartoe komt het feit dat individuen hun beslissingen nemen op basis van de 'grenswaarde': hoe meer eenheden van een bepaald goed beschikbaar zijn hoe minder waarde aan elke eenheid wordt gehecht (let op: alweer het subjectieve element!) - daarom is bv. een emmer water veel meer waard in de woestijn dan op een keukenaanrecht.

Ze tonen ook aan dat 'interest' even nodig en nuttig is als 'arbeidsloon'. Vooreerst als gevolg van de 'tijdsvoorkeur': onmiddellijk kunnen verbruiken is waardevoller dan pas later kunnen verbruiken wat op zichzelf al een beloning waard is: de interest. Verder maakt kapitaal (gebouwen, machines, voorraden, aangelegde wegen en voorzieningen verrekend in de waarde van grond, enzovoort), hogere of betere of nieuwe produk-

tie mogelijk en een deel daarvan gaat daarom -heel terecht- naar de spaarders: zij hebben het mogelijk gemaakt door hun soberheid, hun opsparen van arbeid, hun doorzicht enzovoort.

Zoals gezegd, deze theoriën waren reeds in grote lijnen uitgedacht en uiteengezet door de professoren van von Mises, maar hijzelf heeft ze bijgeschaafd, aangevuld, vervolledigd en verwerkt tot één groot geheel waarin elk onderdeel precies past in elk ander.

Specifiek heeft hij, ondermeer in zijn 'The Theory of Money and Credit' de rol van het geld bestudeerd en heel gedetailleerd toegelicht ondermeer door de destructieve rol van de overheid in dat verband aan te tonen (geldinflatie -drukken van nieuw geld- is de oorzaak van prijzeninflatie, dat het gevolg is) terwijl een en ander aan de basis ligt van de 'business-

cycle', de conjunctuurschommelingen. Goud, zo concludeert hij, zou als betaalmiddel deze euvels voorgoed elimineren.

In de jaren '30 emigreert von Mises naar Genève, waar hij in 1940 een monumentaal werk publiceert, 'Nationalöconomie', door het uitbreken van W.O.2 niet opgemerkt. Hij slaagt erin te emigreren naar de V.S. waar hij het vertaalt, bijwerkt, uitwerkt en opnieuw uitgeeft, deze keer met de titel HUMAN ACTION (900 blz.). Human Action is de bekroning van een gans leven werken, studeren en schrijven.

Hij blijft in de V.S. tot zijn dood in 1973. Dank zij de tussenkomst van Henry Hazlitt en Lawrence Fertig was hij aangesteld als 'visiting professor' aan een ondergeschikte afdeling van de New York University. Hij is nooit formeel toegelaten geweest tot de officiële staf van de faculteit, maar hij telt onder zijn leerlingen de latere professoren Friedrich Hayek, Murray Rothbard, Hans Sennholz en Israel Kirzner!

In Genève huwde hij in 1940 Margit Sereny. Mrs. von Mises is heden ten dage steeds actief en doorpeilt persoonlijk alle heruitgaven, vertalingen enz. van de werken van haar man. Zelf heeft ze 'My Years With Ludwig von Mises' geschreven die haar gewaarschuwd had dat hij 'wel veel over geld zou schrijven maar zelf nooit over veel zou beschikken'!

Fred Dekkers

Libertarisme, een Wereldbeweging

De geschiedenis van de vrijheid is al vele eeuwen oud. Meer dan 4000 jaar geleden werd het woord al gebruikt. Wat men er toen precies mee bedoelde is niet duidelijk; en ook

thans is in een discussie de kans groot dat iedereen er wat anders onder verstaat.

Het begrip LIBERTARISME brengt hier meer duidelijkheid: bedoeld wordt

de vrijheid van elk individu ten opzichte van elk ander individu (of groep van individuen).

De eerste filosofische basisgedachten van het libertarisme zijn te vinden bij Aristoteles in de vierde eeuw voor Christus. Maar een doorbraak komt pas van John Locke op het einde van de zeventiende en van Thomas Paine in de achttiende eeuw.

De Amerikaanse revolutie in 1776 wordt wel eens 'de eerste Libertarische Revolutie' genoemd. Niet omdat het de revolutie was waarmee de Verenigde Staten zich los maakten van Engeland -dat zou immers, net als de meeste andere revoluties, betekenen dat slechts de ene heerser door de andere werd vervangen- maar wel omdat er voor het eerst een grondwet kwam die het individu tegen de staat beschermde, niet omgekeerd. Deze grondwet is ook nu nog een meesterwerk van libertarisme. Jammer dat er nogal wat zwakke punten in zaten, die er toe geleid hebben dat thans ook in de V.S. de individuele vrijheid ver zoek is.

Op economisch gebied werkte in diezelfde tijd (1776) de bekende Adam Smith, die in de twintigste eeuw waardige opvolgers gevonden heeft in Ludwig von Mises en Friedrich Hayek (het bekende boek van Hayek, 'De Weg Naar Slavernij' is onlangs in het Nederlands uitgegeven).

Vanaf 1900 verschenen er steeds meer personen en publicaties die voor de individuele vrijheid pleitten. Ook al moeten we constateren dat de hele wereld nog steeds verder afglijdt in de richting van de collectivistische 'heilstaat' (die beweert van de wieg tot het graf -of vanaf de conceptie tot de wederopstanding- voor iedereen te kunnen zorgen, zij het dan ten koste van alle anderen!), toch gaan de sterren van de persoonlijke vrijheid steeds helderder schijnen.

Een zeer grote invloed op de ontwikkeling van het libertarisme

heeft Ayn Rand gehad door de publicatie van haar filosofie die ze 'Objectivisme' noemde. Zij heeft daarmee voor veel personen een morele basis voor individuele vrijheid duidelijk gemaakt. De thans nog actieve Nathaniel Branden, Peter Breggin, Murray Rothbard en veel anderen hebben eveneens een grote invloed op de ontwikkeling van het libertarisme gehad.

In 1968 is door Don Ernsberger en Dave Walter opgericht de S.I.L., de Society for Individual Liberty. Dit is nog steeds een van de grootste, niet-politieke organisaties die aan het verspreiden van het libertarische ideaal werkt.

In 1970 werd door David Nolan in de V.S. de eerste libertarische politieke partij opgericht. Zij is tot de derde grootste partij gegroeid (maar stelt natuurlijk ten opzichte van de twee grote partijen niet veel voor!). In andere landen wordt ook getracht het libertarisme via de politieke weg te verspreiden. Dit ondermeer in Canada, Engeland en Australië. De politieke acties vormen echter maar een heel klein deel van alles wat er op libertarisch gebied gebeurt. Er zijn zelfs steeds meer libertariërs die tot de overtuiging komen dat de politiek de verkeerde weg is om tot de vrijheid te komen. De 'Voluntaryists' (Voluntariërs?) stellen zelfs dat het de verkeerde weg is omdat de politiek principieel methodes gebruikt die onverenigbaar zijn met de libertarische principes. En zij zijn niet de enigen die dit stellen.

Het libertarisme is op dit moment niet een hechte organisatie of vereniging. Er is geen wereld- of landelijk bestuur. Er zijn wel tientallen, ja honderden, groepen en individuen die ieder op hun eigen manier aan hetzelfde ideaal werken. Het libertarisme is een beweging die over de hele wereld groeit.

Om uiteindelijk succesvol te zijn

is het misschien nodig dat er op den duur wel iets als een organisatie komt. Het zal in ieder geval heel moeilijk zijn, want het is in grote mate strijdig met de individualistische geaardheid van libertariërs. Als we echter zien dat de grote kracht van de staat net zit in het feit dat hij een sterke organisatie heeft, dan moeten we ons afvragen wat we daartegenover kunnen zetten zonder ook zelf georganiseerd te zijn.

In 1980 is door Vince Miller en Bruce Evoy opgericht LIBERTARIAN

INTERNATIONAL. Dit is een internationale organisatie op niet-politieke grondslag die zich misschien kan ontwikkelen in een overkoepelend orgaan.

De tijd zal dat leren!

H.J.Jongen Sr.

Ir. H.J.Jongen Sr. is organisatieadviseur. Hij is voorzitter van de stichtingen LIBERTARIÏSCH CENTRUM NEDERLAND en LIFHAS (Libertarisch Fonds voor Hulpacties) en vertegenwoordiger van LIBERTARIAN INTERNATIONAL.

- Volgende keer stem ik voor de nudisten.
 - De nudisten???
 - Die kunnen niets in hun zakken steken!
-

Vrije Markt en Libertarisme

Zowel in economisch opzicht als in het algemeen verdedigt het libertarisme het principe van de vrije markt. Deze stellingname is gebaseerd op ondermeer de volgende vaststellingen en overwegingen:

1. Waarden, d.w.z. alles wat waarde heeft voor één, meerdere, veel of alle mensen komen niet vrij voor in de natuur. Ze worden uitsluitend door mensen gecreëerd, door hun intellectuele en lichamelijke inspanningen. Het enige wat de natuur biedt zijn grondstoffen, dingen dus in ruwe toestand, meestal ver weg en/of diep in de grond. Op zichzelf in die toestand en op die plaats kunnen ze niet het minste bijdragen tot het in stand houden of veraangename van één enkel mensenleven en hebben voor niemand enige waarde.

2. De geestelijke eigenschappen van de mens zijn de meest essentiële elementen in het productieproces: werklust, ambitie, vindingrijkheid, onderlegdheid. Voor een goede samenwerking tussen mensen zijn ook eerlijkheid en betrouwbaarheid noodzakelijk alsmede respect voor elkaars persoon en levenssfeer. Maar die dingen zijn ons niet gegeven. Ze zijn het resultaat van eigen inspanning: studie,

experimenteren, logisch redeneren, realiteitszin, praktizeren. Alleen op die manier kunnen we van onze geest een betrouwbaar en nuttig instrument maken.

3. Omdat waarden uitsluitend door mensen worden gecreëerd - door hun denken en hun werken - zijn ze daarom hun EIGENDOM. Waarden zijn eigendom van degenen die ze gecreëerd hebben OMDAT zij ze gecreëerd hebben. Immers zonder hun inspanningen zouden ze gewoon niet bestaan.

4. In eigendom hebben betekent: er alleen vrij over kunnen beschikken. Als anderen over iets kunnen beschikken kan men er zelf niet vrij over beschikken.

5. In onze samenleving worden waarden meestal in onderlinge samenwerking tussen verschillende mensen gecreëerd, en dikwijls in veel opeenvolgende produktiestappen. Als de verdeling ervan in elke produktiestap gebeurt volgens een vrij gesloten overeenkomst dan betekent het dat de verdeling van de verbruikbare eindprodukten -of de ruilwaarde ervan- volledig het resultaat is van datzelfde principe: de vrije overeenkomst. Een principe trouwens dat de concrete toepassing is van een ander principe: de vrije beschikking. Het eigendomsprincipe dus.

6. Het principe van de vrije overeenkomst ligt daarom in de libertarische maatschappelijke visie aan de basis van alle betrekkingen tussen mensen: elke samenwerking en elk sociaal contact gebeurt mits de vrije toestemming van al de daarbij betrokken partijen. Deze kan expliciet zijn maar is tenminste impliciet of anders gezegd elk der betrokken partijen dient vrij haar toestemming te hebben gegeven. Maar zij draagt daarvoor ook de verantwoordelijkheid, dat wil zeggen zij aanvaardt alle gevolgen zelfs indien sommige niet waren voorzien. Aldus bepaalt en begrenst de vrije overeenkomst ieders eigendom en ieders levenssfeer op een OBJECTIEVE wijze in onze samenleving.

7. Deze regel sluit het tegengestelde uit namelijk de dwang. Dwang, zo stelt het libertarisme vast, is iemand verplichten te doen wat hij niet wil doen of beletten te doen wat hij wel wil doen. En dit, zo wordt verder vastgesteld, kan alleen door het gebruik van of dreigen met geweld. Bruut, lichamelijk geweld. Geweld aldus gebruikt heet: agressief geweld. Kenmerkend voor agressief geweld is het initiatief nemen. Daartegenover staat het defensief gebruik van geweld: zich tegen agressief geweld verdedigen. Daarom is in de libertarische visie ALLE agressief gebruik van geweld onrechtmatig, terwijl defensief gebruik toegelaten is.

8. Agressief geweld kan zowel op LEGALE als op ILLEGALE wijze worden ingezet. Illegaal is de definitie van geweld ingezet door een burger. Dat is steeds in overtreding van de wet: roof, moord, diefstal. Bedrog, contractbreuk en afzetterij worden ook daartoe gerekend. Maar de overheid gebruikt eveneens agressief geweld! Dat gebeurt dan, per definitie, op LEGALE wijze, wettelijk toegelaten wijze dus. Dit is het geval telkens wanneer de overheid wetten, Koninklijke

Besluiten, overheidsreglementen enz. uitvaardigt die NIET bedoeld zijn om de burgers tegen illegaal geweld te beschermen maar die tussen de vreedzame betrekkingen komen tussen burgers of handelingen van de burger alleen. Immers wie niet gehoorzaamt wordt bestraft met boete en/of gevangenisstraf en dit hoewel hij geen enkel gewelddadig initiatief had genomen. Dit is duidelijk een agressief optreden vanwege diezelfde overheid.

9. Als we voorgaande vaststellingen en besluiten op een rijtje zetten, dan stellen we vast dat de ideale samenleving die aan al het voorgaande tegelijk beantwoordt, een samenleving is waaruit het agressief geweld is gebannen en waar de gewelddadige middelen uitsluitend op defensieve wijze worden aangewend. Sommige libertarische denkers vragen zich zelfs af of die overheid eigenlijk nodig is. Als haar enige rol de verdediging is tegen geweld, en als zij tevens de meest gevaarlijke belaagster is van de individuele vrijheid dan kunnen wij, de burgers, wellicht beter zelf onze verdediging behartigen. We produceren reeds nu alles. de thans aangewende beschermingsmiddelen inclusief, waarom zouden we onze bescherming niet zelf behoorlijk kunnen organiseren?

MINIMALE OVERHEID

Maar de meesten houden het bij het principe van de zogenaamde minimale overheid. Een overheid dus die, wat kenmerkend is, over het monopolie beschikt van alle gebruik van geweld. Op een of andere wijze dient ze dan in toom te worden gehouden zodat kan verhinderd worden dat zij haar middelen op agressieve wijze gebruikt. Om dit te verwezenlijken worden tal van mogelijkheden voorgesteld: een behoorlijke grondwet, een grondwettelijk hof, het bevel over politie, rijkswacht en leger zo toewijzen dat ze, zo nodig, tegen elkaar kunnen worden ingezet als

door een van hen een machtsgreep of zelfs maar een poging tot machtsmisbruik wordt ondernomen. Nuttig kunnen hier ondermeer buitenlandse verdragen zijn.

Wat er ook van zij, iedereen is het er over eens dat, voor zover men de weg kiest mét overheid, deze overheid als enige taak mag hebben het principe van de VRIJE OVEREENKOMST en VRIJE TOESTEMMING ten volle te erkennen en te beschermen. Vooral wat haar eigen optreden betreft!

TOESTANDEN

Wat voorafgaat wordt gesteund door een aantal vaststellingen uit de praktijk. Zo worden bepaalde toestanden zowel in het heden als in het verleden ten laste gelegd van het 'deel vrijheid' in onze samenleving, echter volledig ten onrechte wat volgende voorbeelden duidelijk maken:

--De 19e eeuw heeft een aantal wantoestanden gekend voor werknemers. Maar in geheel Europa, Engeland inbegrepen, waren vakbonden verboden door de wet. Dit dwanggedeelte in de toenmalige samenleving plaatste de werknemers in een nadelige onderhandelingspositie terwijl de wet hen de mogelijkheid ontnam zich te weren tegen deze legale agressie.

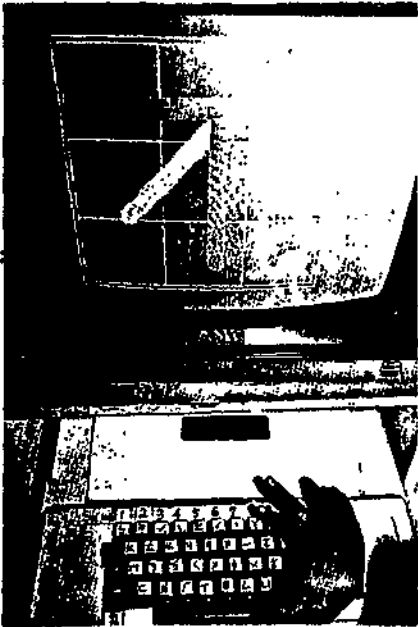
--Oorlog: oorlogen worden uitsluitend door regeringen geïnitieerd. Burgers komen hoogstens in opstand tegen een dwangregime in eigen land. Maar dat is zelfverdediging. Natuurlijk voor zover zij niet daarna een eigen dwangregime vestigen.

--Monopolies: in een vrije markt overleven alleen monopolies die beter of goedkoper produceren dan anderen. Monopolies die duurder zijn of lagere kwaliteit afleveren kunnen enkel blijven bestaan door een of andere vorm van overheidsbescherming zoals verbod op concurrentie, invoerrechten op concurrerende produkten, subsidies e.d.

--Werkeloosheid. We weten dat alle waarden door mensen dienen te worden geproduceerd. Ook mogen we vaststellen dat de mensen haast onbeperkt kunnen verbruiken en zeker onbeperkt kunnen sparen. Verder dat er duidelijk veel onvoldane behoeften zijn, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de armoede en soms zelfs hongersnood in veel derde-wereldlanden. Daartegenover staat dat een groot gedeelte van de bevolking, zelfs en vooral in diezelfde derde-wereldlanden, werkeloos is (dat wil zeggen dat zij niemand vinden om mee samen te werken om te produceren). De oorzaak van deze werkeloosheid moet dus duidelijk niet gezocht worden in een 'gedaald verbruik', of in 'overproductie' of in een 'te herverdelen beschikbare arbeid'. Maar zij kan wel gezocht worden in het feit dat de overheid een groot gedeelte, dikwijls het grootste gedeelte, van iemands produktie onteigent via belastingen, allerlei verplichte bijdragen, BTW en andere heffingen en aldus de motivering te produceren gedeeltelijk of geheel vernietigt. Dan is er het feit dat duizenden, neen tienduizenden wetten, overheidsvoorschriften, ministeriële en gemeentelijke edikten enz. voorschrijven of verbieden wie met wie wel mag samenwerken en wie met wie niet, hoe wel en hoe niet, waar wel en waar niet, op welke voorwaarden wel en op welke niet. Dit zijn evenzoveel hinderpalen die de overheid opwerpt tegen het samenwerken en het maken van vrije overeenkomsten en dus evenzoveel maatregelen die werkeloosheid veroorzaken. Er is ook het feit dat de overheid het gehele onderwijs heeft gemonopoliseerd en het wat betreft inhoud, duur, leerstof enz. volledig heeft onttrokken aan de invloed van de vrije markt dat wil zeggen aan de invloed en de behoeften van alle andere burgers. Dit verklaart de overbelasting van programma's alsmede het grote aantal

mislukkingen en het immer dalende niveau. Ook het feit dat de afgestudeerden, qua aantal en de aard van hun studies steeds minder beantwoorden aan de behoeften van de maatschappij.

--Lonen. Het is nuttig aan het voorgaande toe te voegen dat, als de concurrentie vrij is, aan de verkoper zeer zeker een neerwaartse druk bestaat op de lonen, maar er bestaat tevens, aan de produktiekant, een OPWAARTSE druk. De menselijke behoeften zijn immers onbepaald zodat men in een vrije maatschappij steeds handen te kort komt: er ontstaat een concurrentie tussen de bedrijven bij het aannemen van werknemers, dat wil zeggen dat ze tegen elkaar opbieden tot er min of meer een evenwicht wordt bereikt. En dat is

Concurrentie bij het aanwerven: evenveel nieuwe kansen voor gehandicapten

na nadat ALLE partijen tevreden zijn met de samenwerkingsvoorwaarden.

--Nog een factor die werkeloosheid veroorzaakt is het overheidsoptreden inzake verkoopprijzen. In een vrije economie leidt minder of meer vraag naar dalende, resp. stijgende prijzen. Dit leidt naar een dalende resp. stijgende produktie. Omdat de inkomens gelijk blijven wordt dalende vraag

naar een bepaald produkt steeds gecompenseerd door een stijgende vraag naar andere produkten. De werknemers die afgedankt worden in de slechtwerkende bedrijven vinden gemakkelijk werk in de bedrijven die hun produktie dienen te verhogen. Als de overheid echter de normale prijsvorming onmogelijk maakt of dwingend vervormt, dan wordt dit precisiemechanisme ontregeld: als de overheid de prijzen te hoog vastlegt wordt het alarm-sigitaal, de dalende prijzen, bevroren. De producenten blijven doorproduceren, maar hun voorraden stijgen. Uiteindelijk worden de werknemers dan toch afgedankt maar ze vinden elders geen plaats want er was geen VERSCHUIVING van de vraag zoals het geval is als de markt met rust wordt gelaten. Bij te lage prijsbevrozing gebeurt natuurlijk het omgekeerde. Voorbeelden van te hoge prijzen zijn: de 'boterbergen', 'melkmeren', 'wijnzeeën' en 'graanbergen' van de Europese Gemeenschap. Voorbeelden van te lage prijzen (interventie inzake de huishuren): de woningnood in Nederland, Engeland, Italië.

--Daling van de levensstandaard: hoe meer wetten, hoe meer ambtenaren er nodig zijn om ze toe te passen en hun uitvoering te controleren. Getuige hiervan het onvoorstelbaar aantal 'officiële' organen, raden van zus, commissies en comité's van zo, toezichters, toezichters op toezichters, toezichters op toezichters op toezichters, enz. enz.

Al deze mensen moeten wonen, eten, zich kleden, hebben een auto, nemen vakantie, enz. enz. Maar het is niet omdat er meer ambtenaren in dienst zijn dat de producenten de produktie van deze waarden verhogen. Eerder integendeel, want hun lasten verhogen: alle niet-ambtenaren moeten nu een deel van de tegenwaarde van hun produktie aan de ambtenaren afstaan wat gebeurt in de vorm van hogere onteigening ervan. Het is duidelijke

lijk dat hun levensstandaard daalt: als meer mensen moeten leven van dezelfde produktie dan dient iedereen het met minder te stellen.

DE OVERHEID ALLEEN

Plaats beperkt deze lijst, maar talrijke libertarische studies tonen aan dat de meeste problemen die regelmatig de krantenkoppen halen -zowel economische als andere- uitsluitend en alleen veroorzaakt zijn door de overheid. Ze kunnen gemakkelijk, en zelfs op relatief korte tijd, uit de wereld worden geholpen door alle overheidsop treden, volgens voorgaande omschrijving gekarakteriseerd als agressie, zo snel mogelijk op te heffen en het principe te erkennen dat niemand, noch individu noch groep -al dan niet democratisch gekozen- mag dreigen met geweld, agressief geweld, tegenover wie dan ook. Een regel die ook -en vooral!- dient te gelden voor de overheid. Het enige toegelaten gebruik van geweld is de verdediging resp. de bescherming tegen geweld: het principe van de zelfverdediging.

Het komt er dus op aan de maatschappij zo te organiseren, zo op te vatten, dat agressief geweld zo veel en zo goed mogelijk in toom wordt gehouden terwijl er tevens op dient te worden gelet dat onze verdedigers en beschermers de gewelddadige middelen waarover zij beschik-

ken, niet op agressieve wijze tegen onszelf gaan richten.

PRAKTISCHE UITVOERING

Dat is het principe. De praktische uitvoering is natuurlijk nog wat anders. Er is bijvoorbeeld reeds het probleem van de overgang. Onmiddellijk of geleidelijk? En dan hoe geleidelijk? En hoe dan de nodige waarborgen creëren of inbouwen zo dat het proces tot het einde toe zal worden doorgevoerd? De dwang zal immers van de minste gelegenheid gebruik maken om zo vlug mogelijk zo veel mogelijk verloren terrein te heroveren.

Ongetwijfeld een uiterst lastige taak. Maar alleszins is het zo dat eer men aan een therapie begint het nodig is een diagnose te stellen, een juiste diagnose. Dat laat toe over de ware aard van de ziekte te oordelen en ook over de toestand waarin de zieke zich bevindt. Bovendien laat ze ook toe alle andere behandelingen die worden voorgesteld objectief te beoordelen. Libertarisme is immers ook: eerst nadenken, dan pas beslissen!

Fred Dekkers

Fred Dekkers is Belgisch zakenman. Hij stelt dat professioneel succes in grote mate afhankelijk is van het praktisch toepassen van libertarische principes: realiteitszin, respect voor vrijheid, eigendom, gevoelens en overtuiging van medewerkers, cliënten, leveranciers; de overheid herkennen en erkennen voor wat zij is, hoort bij die realiteit.

De Positieve Benadering

De 'progressist'/collectivist is altijd voor iets. Maar de libertariër is te vaak alleen maar tegen iets. Dat is de reden waarom de zg. progressieven aan de winnende hand zijn.

Persoonlijk ben ik positief voor alle goede dingen die bestaan. Ik ben bijvoorbeeld een fervente voorstander van een hoger standaard in het onderwijs -en voor meer en beter onderwijs- dan enige 'progressist'

die ik ooit ben tegengekomen. Ik wil de best mogelijke medische voorziening voor iedereen. Van harte wens ik dat ieder gezin in de hele wereld goed gevoed zal zijn, en goed gekleed en goed behuist.

Terwijl de 'progressieven' strijden voor minimumlonen en een minimum levensstandaard, zal ik beslist doorgaan met aan de mensen uit te leggen hoe de vrije markt maximum salarissen,

een hoge levensstandaard en meer goederen en diensten voor iedereen zal brengen. Ik ben vóór het maximum en tégen het minimum.

Als de mensen het zich maar realiseerden dat de verdedigers van deze minima en gemiddelden hun meest dodelijke vijanden zijn. De 'progressieven' willen de mensen neerdrukken tot een gemeenschappelijk niveau; de libertariër wil iedere individuele persoon opheffen tot het hoogste dat zijn vermogens toestaat. De 'progressieven' willen de mensen standaardiseren; de libertariër wil iedere persoon aanmoedigen en helpen om zijn eigen persoonlijkheid en mogelijkheden ten volle te ontwikkelen. De 'progressieven' willen beperken en verbieden en controleren; de libertariër wil de kunstmatige en door de mensen gemaakte obstakels tegen vrede, vooruitgang en welvaart

verwijderen.

Als dit is wat u en ik voorstaan, waarom zeggen we dat dan niet? Als wij onze standpunten consequent en krachtig uitleggen, zullen we spoedig die allesbehalve progressieven in het defensief hebben gedrongen, waar ze thuis horen. Want als het gaat om belangstelling voor de werkelijke welvaart van de mensen dan zijn het mannetjes met wel heel weinig visie.

Dean RUSSELL in THE FREEMAN; Foundation for Economic Education, Irvington-on-Hudson, N.Y.-U.S.A.

Vertaald en bewerkt door: **W.A. Albada**

W.A. Albada is lerares natuur- en wiskunde te Terneuzen (NL). Haar interesse voor het libertarisme werd al geruime tijd geleden gewekt en ze zet zich ook actief in om het te helpen verspreiden.

Moderne Middeleeuwen

Wie de vrije markt verdedigt zal in een discussie alras het adjectief '19e-eeuws' toegestuurd krijgen.

Hoewel dergelijke uitlatingen als argument natuurlijk niet de minste waarde hebben is het wel grappig te weten dat de libertariër van zijn kant de voorstanders van een geleide economie rustig 'middeleeuws' kan noemen.

Het stelsel, rond de 11e eeuw reeds flink uitgebouwd, bestond erin dat de handelswerklieden in beroepsverenigingen ingedeeld waren (corporaties). Deze indeling was gedwongen en verschafte dus een wettelijk monopolie aan de corporaties. De handelswerklieden die tot de verschillende bedrijfstakken behoorden, ressorteerden onder het gezag van een kloosterhoofd of edelman (ze woonden op diens gronden) die zich, samen met zijn staf, belastte met de organisatie van het bedrijfsleven en de produktie.

Toen de handelaars zich binnen

de poorten van de steden vestigden en dus 'poorters' werden, konden ze zich nog steeds niet ontdoen van de bevoogdende leiding; het bedrijfsleven werd nu gecontroleerd door het stadsbestuur. Er had zich enkel een verschuiving voorgedaan waarbij de stadsbureaucratie de landsheer verving. De nieuwe leidinggevende machten beschouwden het als hun taak erover te waken dat de in gilden verenigde poorters niet benadeeld zouden worden door de concurrentie van de nijveraars en handelaars van het platteland. Wie niet tot de gilden behoorde kreeg gewoon geen toelating zijn waren in de stad aan te bieden.

Het is aldus dat binnen de steden monopolies ontstonden die de nijverheid buiten de steden verstikten. Dit bracht met zich mede dat de bewoners van het platteland genoodzaakt waren zich tot de markten in de steden te wenden. Op de waren die daar gekocht werden hief men rechten

ten voordele van de stedelijke overheid. In ruil daarvoor diende deze zogenaamd voor de veiligheid langs de wegen te zorgen. Ook werd controle gehouden op de prijzen, kwaliteit en hoeveelheid der waren, dit alles gefinancierd door het heffen van accijnzen.

Alle moderne vormen van overheidsingrijpen deden zich dus voor: bescherming tegen concurrentie, prijscontrole, bepaling der lonen, voorwaarden voor toetreding tot de gilden, enz. Al deze interventies legden de economie aan banden en leidden tevens tot de symptomen van de bureaucratie: bevoorrechtiging, willekeur, steeds zwaarder wordende tolleren.

Deze remmen op de economische ontwikkeling werden pas opgeheven

met de Franse revolutie: vrijheid van beweging voor het individu, een spontane ontwikkeling van het economisch leven door het nastreven van het persoonlijk belang gekoppeld aan een politiek van non-interventie vanwege de overheid, deden het produktievermogen aanzwellen en zouden leiden tot de welvaart die onze huidige maatschappij kenmerkt.

Gilbert De Bruycker

Gilbert De Bruycker woont in Gent (B). Hoewel hij een technische opleiding heeft genoten heeft hij altijd belangstelling gehad voor filosofische problemen. Zo oriënteert hij de laatste jaren zijn studies op vrije markt economie. Hij heeft heel veel bewondering voor Hayek (zie verder in dit nummer) en Knut Hamsun is zijn geprefereerde schrijver.

Burgerlijke Vrijheden

Bij het horen van het woord 'libertarisme' voelen de meeste mensen wellicht aan dat dit standpunt speciaal verband houdt met het idee van de persoonlijke vrijheid. Dit intuïtief aanvoelen blijkt correct te zijn. Zoals Nobelprijswinnaar en libertarische econoom Friedrich Hayek ooit schreef is de meest opvallende eigenschap van de libertarische visie, waarin het evenzeer verschilt van het conservatisme als van het socialisme, de opvatting dat morele overtuigingen betreffende aangelegenheden inzake gedrag, die niet rechtstreeks interfereren met het beschermende domein van anderen, geen dwang rechtvaardigen. Wie evenwel voor het eerst met deze filosofie in aanraking komt kan verbaasd staan over de consequente houding der libertariërs inzake de problemen van burgerlijke vrijheden, de graad van vasthoudendheid aan het beginsel van de individuele vrijheid van levensstijl. Hier moeten we dan ook bekennen dat we 'extremisten' zijn.

Kort geformuleerd beweren de

libertariërs dat er geen dwangmatig (wat grotendeels wil zeggen: door overheidsoptreden) tussenkomen mag zijn in het recht van volwassen mannen en vrouwen om hun eigen leven te leiden op hun eigen wijze, op voorwaarde dat zijzelf evenmin dwang gebruiken. Punt. Geen enkele overheidsvertegenwoordiger heeft het recht zichzelf naar voren te schuiven in een toestand die vrij gekozen en gestructureerd is door een of meer personen die zelf de gelijke vrijheid van anderen niet schenden. Het libertarisch standpunt kan beschreven worden als 'het eenvoudige systeem der natuurlijke vrijheid', aldus op het gebied van het persoonlijke gedrag de term toepassend die Adam Smith gebruikte om de economische vrijheid aan te duiden.

De libertariërs menen dat, indien dit beginsel algemeen zou worden toegepast, niet alleen een zware last van onderdrukking uit het leven van miljoenen mensen zou worden weggenomen, maar dat bovendien de opbouw zou ingezet zijn van de rijkst gediversifieerde en creatief experimentele

maatschappij die de geschiedenis ooit gekend heeft, een beschaving die allen die eraan meegewerkt hebben zou verheffen.

De lezer wordt uitgenodigd na te gaan wat hij denkt over volgende standpunten:

VRIJHEID VAN MENINGSUITING

Totale vrijheid van meningsuiting en persvrijheid, uitsluitend beperkt door wetten op het verspreiden van laster, eng omschreven, en door wetten betreffende aangelegenheden van onmiddellijk en duidelijk gevaar voor leven en eigendom. Meer bepaald dient de politiebemoeiens met het verkopen van pornografisch materiaal te worden beschouwd als een onbeschaamde inmenging in de privé-bekommernissen van vrije mensen. Verder moet er, in een op basis van vrijheid tot stand gekomen natie, zeker een einde komen aan het van staatswege inmengen bij tijdschriften en hun lezers omwille van de politieke inhoud ervan, alsook aan het politietoezicht op wettelijke politieke organisaties en activiteiten.

SEXUELE VRIJHEID

Alle wetten op het privé sexuele gedrag van vrij-instemmende volwassenen (met een redelijke vastgestelde en voor mannen en vrouwen identieke drempelleeftijd) moeten ingetrokken worden. Prostitutie mag niet specifiek verboden worden (wat tegelijk een voorbeeld is van een 'probleem' waarvan de oplossing bestaat uit het eenvoudig stopzetten van de bemoeizucht van de overheid met de persoonlijke aangelegenheden van de mensen).

De groep burgers die het meeste belang heeft bij de vrijheid van sexueel gedrag is ongetwijfeld die der homoseksuelen, die sinds jaren onderworpen zijn aan onderdrukking vanwege de overheid en haar vertegenwoordigers. Zij dienen te worden geëmancipeerd zodat zij dezelfde rechten genieten moeten als andere burgers. Er mogen evenmin wetten zijn die iemand be-

straffen omdat hij GEEN sociaal of economisch contact wenst met homoseksuelen.

DRUGGEBRUIK

Er dient totale vrijheid te zijn inzake het verbouwen, vervaardigen, verkopen of gebruiken van drugs door volwassenen. Dit impliceert het stopzetten van de noodzaak van doktersvoorschriften voor het verkrijgen van geneesmiddelen, vitamines en gelijkwaardige producten (fabrikanten die hun producten bedrieglijk beschrijven mogen natuurlijk vervolgd worden) en, vanzelfsprekend, het afschaffen van de straffen op het gebruik om genotsredenen van drugs. Het gebruik van om het even welk chemisch middel IS GEWOON GEEN POLITIEK PROBLEEM. Integendeel, tot de waardigheid van een vrije, zichzelf determinerende volwassene behoort het erkende recht zelf de stoffen te kiezen die hij wenst in te nemen.

Gravure uit de 18e eeuw. Porno? Cultuurbezit? Historisch Erfgoed? Waardeloze Erotische Prent? Te verwerven met via dwang onteigende middelen, door de staat dus, of in vrijheid met eigen middelen, door particulier dus?

Twee zaken moeten nochtans worden aangestipt: zoals bij alcoholgebruik zijn de mensen verantwoordelijk voor daden die zij stellen onder de invloed van drugs; en bovendien heeft

niemand 'recht' gratis drugs te ontvangen (zoals bij heroïne-ontwenningkuren) evenmin als nicotineverslaafden recht zouden hebben op gratis sigaretten.

Laten we er eveneens op wijzen dat een op verantwoordelijkheid berustende vrijheid op drugsgebied zal leiden tot een vermindering van het aantal misdaden die sommige drugsgebruikers begaan om aan geld te geraken voor het aankopen van hun produkten die, juist door het verbod, artificieel in prijs gestegen zijn.

Iedereen is het erover eens dat drugs in alle landen ter wereld een ernstig probleem betekenen -net als de conflicterende religies dat deden in Europa enkele eeuwen terug. De libertariërs zijn de enigen die stellen dat de oplossing te vinden is in de vrijheid van individuele keuze.

VROUWENRECHTEN

De libertariërs zijn individualisten; respect voor de mensen als individuen is voor hen een grote waarde. Culturele bewegingen die het bevrijden van de individualiteit nastreven worden dan ook toegejuicht. Zij zijn meer bepaald voorstander van de volledige **RECHTSGELIJKHEID** voor vrouwen (maar niet de gelijkheid betreffende dwangmatige verplichtingen -zoals gelijkheid inzake dienstplicht!) en van het afschaffen van de overblijfsels van eeuwenoude van overheidswege begunstigde discriminatie, zoals het ongelijke beroep dat vrouwen konden doen op de bescherming van het strafrecht.

TEN ONRECHTE OPGESLOTENENEN

Allen die thans aangehouden of opgesloten zijn voor zogenaamde 'misdaden zonder slachtoffer', misdaden dus waar niemands vrijheid resp. rechten zijn geschonden, dienen onmiddellijk te worden vrijgelaten. Vele duizenden zijn in dat geval en vermits de 'misdaden' die ze hebben begaan louter fictief zijn, betekent hun verdere

vrijheidsberoving een mensonterende onrechtvaardigheid.

ONVRIJWILIGE ZIEKENHUISOPNAME

Het libertarische standpunt stemt hier overeen met dat van Dr. Thomas Szasz. De van overheidswege gesteunde psychiatrie komt grotendeels neer op een methode voor sociaal toezicht op ongewenst geacht gedrag. Het libertarische standpunt is dat mensen het recht hebben zo onconventioneel te zijn als ze willen, **ALS ZE MAAR GEEN INBREUK PLEGEN OP DE RECHTEN VAN ANDEREN.** Tegen diegenen die dat wel doen moet worden opgetreden volgens de vastgestelde methodes voor het opvangen van inbreuken op de strafwet, met inachtneming van de wettelijke waarborgen voor beschuldigten die daarbij zijn ingebouwd.

GEDRAGSWIJZIGING

De van overheidswege gesponsorde research alsmede programma's inzake gedragswijzigingen zijn ongetwijfeld in overeenstemming met de spontane en natuurlijke reactie daarop, namelijk dat zij een stap zijn naar Orwell's '1984'. De psychologische manipulatie in de gevangenissen dient dus te worden beëindigd. De menselijke waardigheid van veroordeelde misdadigers vereist een menselijke en afdoende bestraffing, niet het aan hun geest knutselen door regeringspsychiaters.

VERPLICHT ONDERWIJS

De wetten dienaangaande dienen te worden ingetrokken. De vrijheid van kinderen wordt onvermijdelijk op allerlei wijze beperkt; een verplicht formeel onderwijs is een **VERMIJDBARE** beperking. De libertarische zienswijze benadert hier die van 'nieuwe linkse' denkers over onderwijs als Ivan Illich en John Holt. Met hen wordt beklemtoond dat echte kennis en groei niet kunnen gedijen in een milieu waar het enige alternatief voor schoolgaan

de gevangenis is.

BEPERKING WAPENDRACHT

De beperking van de wapendracht is een afschaffen van het recht van het individu zichzelf te verdedigen. Ontwapende mensen zijn overgeleverd aan de genade van misdadigers of van een misdadige overheid. Daarom zijn de libertariërs tegenstanders van het verplicht registreren of in beslag nemen van wapens.

DIENSTPLICHT

De dienstplicht kan op geen enkele basis goedgepraat worden. Zij dient

te worden afgeschaft en amnestie verleend aan alle dienstplichtontduikers en deserteurs. Het is een vorm van slavernij en de gedwongen opname in de krijgsmacht is daarom in veel landen zelfs wettelijk niet te rechtvaardigen.

Guy de Maertelaere

Guy de Maertelaere studeerde staatswetenschappen aan de Rijksuniversiteit Gent (B). Hij werkt als vertaler en bestudeert in zijn vrije uren alles wat betrekking heeft op Frans-Vlaanderen en Zuid-Afrika. Hij heeft ook veel belangstelling voor de Oosterse mystiek waarin hij talrijke libertarische aspecten ontdekt.

Vrijheidsauteur FRIEDRICH HAYEK

Van Hayek kan gezegd worden dat hij niet alleen 'in geest' deel uitmaakt van de Oostenrijkse Economische School, maar zelfs 'in lichaam'; hij is geboren in Wenen in 1899 en heeft Eugen von Böhm-Bawerk persoonlijk gekend.

Als auteur en professor Economie emigreert hij in 1931 naar Engeland en wordt Brits staatsburger in 1933. In 1947 sticht hij de prestigieuze groep vrije markt-economen MONT PELERIN SOCIETY die veel (steeds meer?) invloed uitoefent op ondermeer het politieke economische denken. In 1974 wordt hij geëerd met de Nobelprijs Economie. Sinds 1962 woont hij in Freiburg (W.Duitsland).

Na de Eerste Wereldoorlog wint het collectivistische denken fel aan invloed. Wat toen beschouwd werd als een uitwas, het Nationaal-Socialisme of Nazisme, ontketende rechtstreeks de Tweede Wereldoorlog. Hayek, die dit alles als het ware aan den lijve ondervond, publiceerde in 1944 zijn ROAD TO SERFDOM, onlangs verschenen in het Nederlands (WEG NAAR SLAVERNIJ, Omega Amsterdam). Het is een, nog steeds actuele, waarschuwing dat begrippen als 'planning',

'verzorgingsstaat', 'herverdeling der inkomens' en dergelijke -ook vandaag maken zij nog volop deel uit van het journalistieke en politieke woordenarsenaal- tot noodlottige economische gevolgen moeten leiden.

Een en ander wordt dieper uitgewerkt en aangevuld in zijn verdere werken waarvan de voornaamste zijn THE CONSTITUTION OF LIBERTY in 1960 en LAW, LEGISLATION AND LIBERTY, een werk in drie delen verschenen in 1982 (Hayek is dan 83!).

Hayek verdedigt het principe dat vrijheid slechts mogelijk is onder een behoorlijke wetgeving. Zo citeert hij John Locke: "... waar geen wet is kan geen vrijheid zijn...". Voor hem ontstaan wetten (of dienen te ontstaan) uit min of meer spontane gedragsregels die een vreedzaam samenleven in de maatschappij mogelijk maken (rules of just conduct). Hij vergelijkt ze met de natuurwetten en stelt ze min of meer op gelijke voet. Deze regels zijn beperkt, in de zin dat ze bedoeld zijn om een maximale vrijheid te waarborgen. Zo regelen zij bijvoorbeeld -en zijn beperkt tot- het overheidsoptreden

bij gebruik van fysiek geweld, het niet naleven van aangegane overeenkomsten, de schending van privé-eigendom.

Zulke wetten omvatten, wat hij noemt, algemene principes waardoor de burgers kunnen voorzien hoe de

staatsdwang zal aangewend worden telkens wanneer zij deze regels overtreden.

Hiertegenover staan, wat hij noemt, de door de regeringen gemaakte wetten (government-made laws) uitgevaardigd naargelang de opportuniteit der omstandigheden en/of onder druk van bepaalde groepen. Van het ogenblik af, zo luidt zijn waarschuwing, dat het maken van zulke wetten de boventoon begint te voeren, zijn we werkelijk op de 'Weg naar Slavernij'.

Fred Dekkers en Gilbert De Bruycker

Libertarisme in de Benelux

Door de eeuwen heen zijn er ook in de Beneluxlanden vrijheidsstrijders geweest al zouden we hen niet graag allemaal libertariërs noemen. Meestal werd er gevochten om de ene overheerser door de andere te vervangen. Iets dat het libertarisme nu net niet wil.

Het libertarisme als een beweging is in de Benelux begonnen in juni 1974. Toen werd er door Michiel van Notten en Hub Jongen in Utrecht een bijeenkomst georganiseerd met ongeveer 15 personen. De deelnemers waren lezers van libertarische en objectivistische literatuur die ze uit Amerika kregen. In het bijzonder lezers van de boeken van Ayn Rand, het Nathaniel Branden Instituut en de publicaties van de S.I.L. (Society for Individual Liberty). Voor zover nog bekend waren, naast de organisatoren, ook aanwezig Jaap Leutscher, Paul Rikmans, Eva Stern, Herman en Tineke Sijthoff en een Amerikaanse gast, Roy Childs.

Voor deze bijeenkomst plaats vond hadden de meeste deelnemers het gevoel een soort vreemde eenling te zijn. Zij konden het ideaal van

de vrijheid met niemand delen in hun omgeving. Nu merkten ze dat er toch nog anderen waren. Dat gaf hen allen moed en steun.

De mensen die aan deze eerste vergadering deelnamen waren zeer verschillend. Hun ideeën liepen ver uit elkaar, maar zij wilden allen meer vrijheid voor henzelf én hun medemens. Ze besloten allerlei acties te ondernemen waarvan er veel ook nu nog doorlopen. Een van de eerste was de oprichting van een LIBERTARISCH BOEKCENTRUM waarmee Paul Rikmans zich belastte. Op die manier heeft hij veel Amerikaanse literatuur voor de Benelux toegankelijk gemaakt. Hij beperkte zich trouwens niet tot het verkopen van boeken maar is ook actief in het stimuleren van het vertalen.

Een belangrijk voorbeeld is de Nederlandse uitgave van het boek van Ayn Rand, Kapitalisme het Onbegrepen Ideaal. Bijna verborgen in dat boek stond een verwijzing naar het libertarisch leven in Nederland. Fred Dekkers, Antwerpen, ontdekte dat en via de uitgever kwam hij in contact met zijn nederlandse geestes-

genoten. Ofschoon hij in België al enige tijd op dat gebied actief was, zie ik dit moment toch als de start van de libertarische beweging in België.

De volgende logische stap was het uitgeven van een nieuwsbrief. Dit lijkt makkelijker dan het is maar na wat vallen en opstaan is de Vrijbrief van start gegaan. Deze is ook nu nog het belangrijkste, om niet te zeggen het enige, communicatiemiddel voor de libertariërs in de Benelux.

Een derde aanpak is het organiseren van lokale kringen waardoor personen in een bepaalde regio elkaar regelmatig en op eenvoudige wijze kunnen ontmoeten.

Daarbuiten wordt dan één of meerdere keren per jaar een landelijke TREFPUNT-bijeenkomst georganiseerd. De coördinatie van al deze zaken wordt geregeld door de stichting LIBERTARISCH CENTRUM NEDERLAND, in nauwe samenwerking met het LIBERTARISCH CENTRUM BELGIE (v.z.w.).

Op de eerste libertarische wereldconventie, georganiseerd door LIBERTARIAN INTERNATIONAL te Zürich in 1982, besloten enkele Benelux-libertariërs om in 1983 de eerste libertarische EUROPESE conventie te organiseren, en wel in 1983 te Brussel. Deze werd een waar succes en de beweging kreeg een grote duw voorwaarts. Voor het eerst kreeg het libertarisme behoorlijke aandacht van

pers, TV en andere media. Een ander gevolg was dat er sindsdien regelmatige contacten zijn tussen de bewegingen in de verschillende Europese landen. L.I. heeft vertegenwoordigers in o.m. Noorwegen, Zweden, Finland, Denemarken, Duitsland, Engeland, Zwitserland, Italië, Spanje, Griekenland en Frankrijk en er komen er steeds nieuwe bij.

Er zijn nog andere georganiseerde activiteiten. Ik som hier enkele op:

-LIFHAS, Libertarisch Fonds voor Hulpacties (dus: libertarische hulp, d.w.z. overeenkomstig de libertarische principes).

-L.S.C. (Libertarisch Studie Centrum, organiseert o.m. jaarlijks een studie-weekeinde).

-Stichting INDIVIDU IN DE MAAT-SCHAPPIJ wil vooral de minder onderlegden/minder geschoolden bereiken.

-LEEF LIBERTARISCH bevordert de uitwisseling van culturele en economische waarden zoveel mogelijk buiten de bestaande dwangcontexten.

Zoals u ziet, een levend geheel en het is fascinerend deel uit te maken van een beweging die, zoals haar auteurs en filosofen telkens weer aantonen, de enige weg vrij maakt naar een toekomst waar alle mensen tegelijkertijd welvarend en in vrede kunnen leven.

H.J. Jongen Sr.

Cultuur en Libertarisme

Het eerste Europese Libertarische Congres was een succes. Ik heb daar toen enorm genoten van alle mensen die ik er ontmoette. Ze stelden eisen aan dit leven, een zeer welkome afwisseling op het min of meer gewone apatische doemdenken. Niettemin heb ik er enige facetten gemist welke ik persoonlijk belangrijker vind dan economie, sociale stelsels of politiek.

Enkele zeer gewaardeerde uitzon-

deringen niet te na gesproken -die eigenlijk buiten het algemene programma vielen zoals de excursie naar het historisch Gent- werd de cultuur alleen aangestipt in relatie tot het onderwijs. In de boekenstalletjes buiten de gehoorzaal was er nauwelijks iets van mijn, blijkbaar ietwat merkwaardige gading te vinden; geen cultuurfilosofie, noch een visie op actueel amusement. Dit vraagt om correctie. Ik geloof

niet dat libertariërs barbaren zijn wat sommige kranten suggereerden, enkel geïnteresseerd in egotrippen, geld en verder niets. Maar ze hebben wel de schijn tegen. Tot nu toe hebben ze te weinig tijd besteed aan de aange- naamheden des levens.

ZELFRESPECT

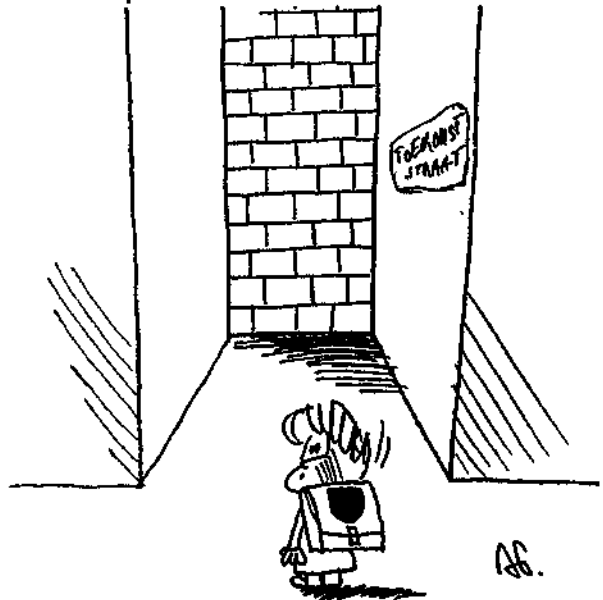
Toch geloof ik dat ook die zijde van het bestaan uitermate belangrijk is. Om het even of de bezigheden nu zijn gericht op min of meer creatief tuinieren, het bouwen van een scheeps- model in een melkfles of op een meer conventionele benadering van cultuur als het bezoeken van een museum, een concert, het lezen van een boek of een avondje theater. Cultuur, en met name de schone kunsten, moeten libertarisch aandacht krijgen. Steeds meer wordt de westerse kunst over- woekerd door een alledaagsheid van betreurenswaardig niveau.

"Kunst ...? Niets dan een doelloos tijdverdrijf voor rijke nietsnutten", roept een nihilist in Somerset Maughams 'Christmas Holiday'. "Misschien dat we in de toekomst kunst nodig hebben ... kunst voor de man in de straat. De mensen willen zoet worden gehouden en misschien is kunst hiervoor wel de beste manier."

Het lijkt er helaas op dat Maughams onheilsprofeet steeds meer gelijk gaat krijgen, maar kunst kan zoveel meer zijn. U hoeft maar naar een van de portretten van Rembrandt te kijken. U ziet daarin levensvreugde. Rembrandt was in staat zijn modellen grootser dan de werkelijkheid te schil- deren. Als superlatief van hemzelf.

Ik geloof dat een van de meest wezenlijke trekken van de libertariër is dat hij zoekt naar een superlatief van zichzelf. Hij houdt van mensen die slagen, van mensen die succes nastreven en proberen hun eigen leef- wereld te verbeteren zonder anderen tot last te zijn, te vernederen of de wet voor te schrijven. Zo'n voorkeur

voor mensen die slagen en daar bij willen horen, is echter niet of nauwe- lijks geoorloofd. In de huidige samenle- ving van verliezers en steuntrekkers lijkt succes iets om je voor te scha- men. Libertariërs hebben echter geen zin in de rol van slachtoffer. Ze zijn niet bereid ten koste van hun zelfres- pect naastenliefde te tonen. Beschei- denheid huichelen is vernederend, net als apatisch meedoen aan 'de alge- mene klaagzang. Het leidt tot niets dan de uitzichtloze ellende van de Aardappeleters van Van Gogh of Job's Mesthoop.

... geen cultuur in Utopia?...

AMUSEMENT

In de literatuur van vandaag zien we steeds vaker de held toegeven aan zijn zwakheden. Hij vecht allang niet meer tegen het noodlot. We krijgen een eindeloze stoet van wankelmoedige Hamlets, zelfvernietigende Rakolnikovs, verminkte Picasso-vrouwen, wezenloze 'blondines met meer fun' en Donald Duckachtige pechvogels voorgeschoteld. Alom wordt de armoede verheerlijkt. De voorkeur van schrijvers en media schijnt uit te gaan naar volkse, platte taal en schuttingwoorden.

De populariteit van TV-series als Peyton Place of Dallas is gebaseerd op afgunst en hebzucht van de toeschouwer. Vooral ook omdat de getoonde American Dream er niet een is die met menselijke waarden en inspanningen is onderbouwd. De rijkdommen zijn die van een pooier, verkregen met afpersing en onbenullige boerenslimheid. "Waarom zij wel, en ik niet?" is een veel gehoorde vraag. "Het is toch onterecht dat gewone mensen, de getoonde TV-rollen, meer dan gewone rijkdom bezitten. Bij een beroemde voetballer of popster ligt dat anders, die leveren er prestaties voor."

FASCINERENDE DWALINGEN

De manier waarop de kunst zich presenteert is van belang. Als het doel is ongeluk, honger of vuiligheid te gebruiken om afgestompte zenuwstelsels te schokken of wanneer een doel gewoon ontbreekt, is er geen enkele reden de resultaten te prijzen. De benaming 'kunst' wordt tegenwoordig met name gebruikt, of beter misbruikt, als omschrijving voor literatuur die oproept tot intolerantie en haat. De Muze wordt verlaagd tot aanstichtster van sociale onrust en nihilistisch anarchisme. Maar ..., er is ook kunst die kracht uitstraalt, je uitdaagt voor jezelf te vechten en te streven naar een beter en vreugdevoller leven: kunst die voortkomt uit de liefde voor de mens.

Zelfs in zijn menselijke dwalingen kan deze liefde groot zijn. De literatuur geeft ons bijvoorbeeld een Medes en een Phaedre. Beide maken fouten, maar wat ons fascineert is hun zoeken naar een oplossing. Euripides' Medes is zeer gehecht aan haar kinderen.

Vertwijfeld zoekt ze een uitweg uit haar conflict. Ze kiest uiteindelijk toch voor wraak en, met tranen in haar ogen, vermoordt ze haar beide kinderen. Phaedre, in het toneelstuk van Racine, spant zich enorm in om de ongeoorloofde liefde voor haar stiefzoon onder controle te houden. Dat dit niet lukt is niet haar fout, maar ze accepteert wel de consequenties. Het is haar verantwoordelijkheid, ze schuift niets af op een ander.

Het is duidelijk dat dergelijke kunst geen spiegel kan zijn van het onvolmaakt dagelijkse leven. Het 'grootser dan de werkelijkheid' is wat kunst doel en richting geeft. Om deze reden moeten de klassieke kunstenaars -schrijvers, schilders, beeldhouwers, componisten of architecten- ook onafhankelijke denkers zijn. Er moet iets worden beklemtoond, er moet stelling worden genomen. Waarden moeten worden geïnterpreteerd. Doorstaat kunst de eeuwen, dan komt dit meestal omdat de kunstenaar heeft gekozen voor het meest tijdloze schema dat er is: de grootsheid van de mens, van het individu.

De vraag is gerechtvaardigd of Homerus, da Vinci, Bach, Byron, Kuyper en honderden andere kunstenaars iets mee te delen hebben aan libertariërs. Dit is uitermate belangrijk. Alhoewel kunst zelden een perfect voorbeeld van libertarisch denken zal zijn, is er zeker verwantschap. Het onderkennen van deze verwantschap plaatst het libertarisme in een breder perspectief. Ze toont dat de libertarische gedachte universeel is, al heel oud, en dat ze een bron is van levensvreugde.

Louis van Stekelenburg

Vrijheidsauteur Henry Hazlitt

Na Ayn Rand is Henry Hazlitt de meest gelezen non-fiction vrije-markt auteur.

'Vrije Markt', niet onverdeeld

'Individuele Vrijheid'. Hij staat inderdaad wat sceptisch tegenover andere onderdelen daarvan: vrijheid van onderwijs, geen dienstplicht, geen overheids-

controle op drugs, enz.

In uiterst bevattelijke woorden slaagt hij er in aan te tonen dat de vrije markt de enige weg is, wil men tenminste mogelijk leven, geluk en welvaart nastreven voor het grootste aantal mensen.

Als journalist heeft hij, door zelfstudie, de economische wetenschap doorgrond en heeft, behalve zijn ontelbaar aantal bijdragen aan dagbladen en magazines, om en nabij de 15 boeken geschreven. Alle in glasheldere woorden en logica. Eén boek echter torent zowel qua oplage als qua aantal vertalingen hoog uit boven alle anderen: **ECONOMICS IN ONE LESSON**. Alleen in het Engels werden daarvan meer dan 700.000 exemplaren verkocht en het is nog steeds in de handel

(Arlington House).

Deze 'Eén Enkele Les' is in feite te herleiden tot één enkele zin: de overheid kan zelf niets creëren (mijn interpretatie). Alles wat ze met één hand aan sommigen geeft moet ze met de andere van hen en/of van anderen afnemen. Dit gebeurt in de vorm van belastingen, diverse verplichte bijdragen, en ook geldschepping (waaruit prijzeninflatie ontstaat). Het enige resultaat is dat ze een aantal gezonde bedrijven keldert door de hogere belastingen en kostprijzen. Als de overheid de lonen van een bepaald beroep op een hoger niveau oplegt dan zou gelden in een vrije context, dan moeten daarvoor alle andere beroepen/bedrijven boeten. De verbruikers compenseren immers hun hogere uitgave elders zodat ze precies evenveel minder bestellingen krijgen. Als de overheid werklozensteun uitkeert dan wordt die noodgedwongen ergens anders onttrokken en ontstaat daar nieuwe werkloosheid.

In feite is dit niets anders dan een toepassing van de fundamentele en reeds vroeger gemaakte vaststelling dat alle 'waarden' door mensen worden gecreëerd en dat die niet vrij voorkomen in de natuur: ruwe grondstoffen -in die toestand en op de plaats waar ze zich bevinden zonder enig nut- is het enige wat de natuur ons biedt.

Fred Dekkers

DE KLEINE RODE KIP - Een Modern Sprookje

Er was eens een kleine rode kip, die over het erf scharrelde totdat ze enkele graankorrels ontdekte.

Ze riep haar burens en zei: "Als we dit graan planten zullen we brood te eten krijgen. Wie wil me helpen het te zaaien?"

"Ik niet" zei de koe.

"Ik niet" zei de eend.

"Ik niet" zei het varken.

"Ik niet" zei de gans.

"Dan zal ik het doen" zei de kleine rode kip. En dat deed ze. Het graan groeide prima en rijpte tot gouden korrels.

"Wie wil me helpen het te oogsten?" vroeg de kleine rode kip.

"Ik niet" zei de eend.

"Staat niet in mijn CAO" zei het varken.

"Dat is beneden mijn waardigheid" zei de koe.

"Ik zou mijn werkeloosheidsuitkering kunnen verliezen" zei de gans.

"Dan zal ik het doen" zei de kleine rode kip en ze deed het.

Tenslotte werd het tijd het brood te bakken.

"Wie wil me helpen het brood te bakken?" vroeg de kleine rode kip.

"Dat zou overwerk voor me zijn", zei de koe.

"Ik zou mijn bijstanduitkeringen verliezen" zei de eend.

"Ik ben een uitgestotene en leerde nooit zoiets te doen" zei het varken.

"Als ik de enige ben die moet helpen, is dat discriminatie" zei de gans.

"Dan zal ik het doen" zei de kleine rode kip.

Ze bakte vijf broden en liet ze aan haar burens zien. Toen wilden ze er allemaal wat van hebben en eisten een deel op. Maar de kleine rode kip zei: "Nee, ik kan alleen vijf broden opeten".

"Overwinst!" riep de koe.

"Kapitalistische bloedzuiger!" schreeuwde de eend.

"Ik eis gelijke rechten" krijste de gans.

En het varken knorde.

En zij schilderden borden met ONEERLIJK en liepen steeds rondom de kleine rode kip, terwijl ze obsceniteiten schreeuwden.

Toen kwam de Vertegenwoordiger van de Overheid. Hij zei tegen de kleine rode kip: "Je mag niet zo hebzuchtig zijn!".

"Maar ik verdiende dat brood door mijn werk" zei de kleine rode kip.

"Precies" zei de Vertegenwoordiger, "dat is het wonderbaarlijke in het systeem van Vrij Ondernemen. Iedereen kan op het erf zoveel verdienen als hij wil. Maar onder onze moderne Overheidsregulering moeten de productieve werkers hun produkt delen met degenen die niets doen".

En ze leefden daarna nog lang en gelukkig, ook de kleine rode kip, die lachte en kakelde: "Ik ben dankbaar, ik ben dankbaar".

Maar haar burens vroegen zich verbaasd af waarom ze nooit meer brood bakte.

Schrijver onbekend - Vertaald uit het Engels door

N.van Hulst-van Os

N. van Hulst - van Os is sinds 1952 fysiotherapeut en heeft sinds 1959 een praktijk voor fysiotherapie in Schiedam.

VRIJHEID EN DWANG IN SCHEMA

In veel gesprekken blijkt dat de woorden 'links' en 'rechts' in politieke betekenis worden gebruikt, terwijl men niet precies weet wat ermee bedoeld wordt. Dit leidt daardoor vaak tot verwarring.

DAVID NOLAN heeft het bijgaande schema ontworpen en dat geeft in deze begrippen veel meer duidelijkheid. Het geeft aan dat de vrijheid (minstens) twee dimensies heeft en wel

ECONOMISCHE vrijheid en SOCIALE vrijheid. Deze laatste wordt ook wel burgerlijke of persoonlijke vrijheid genoemd.

Een situatie met 100% economische vrijheid en 0% sociale vrijheid noemen we 'rechts'. 100% sociale en 0% economische vrijheid is dan 'links'. De diagonaal links/rechts in het schema geeft het gebied aan waarop discussies zich meestal bewegen. Maar door

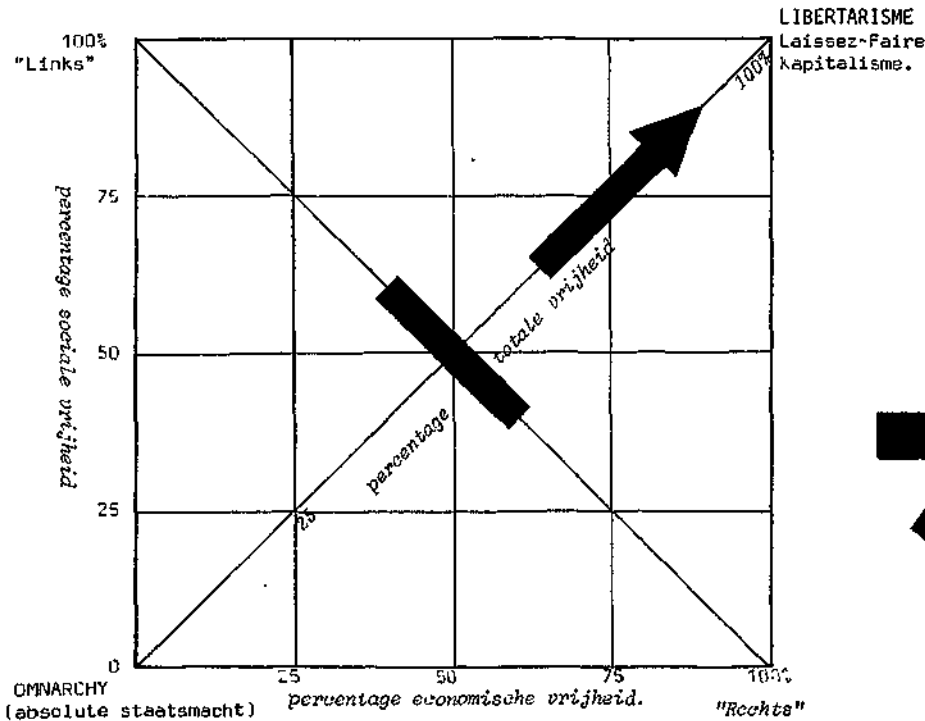
de twee dimensies van het diagram kan veel nauwkeuriger bepaald worden waar men het over heeft.

Nu heeft de Nobelprijswinnaar Professor HAYEK al lang geleden gezegd "Persoonlijke vrijheid en economische vrijheid vormen één geheel", en uit de geschiedenis blijkt duidelijk dat als ergens één van deze vrijheden aangetast wordt, de andere ook wordt uitgehoud.

geven door de pijl.

Uit dit diagram is ook een symbool ontstaan dat bestaat uit een horizontale balk (het links-rechts idee) die wordt doorkruist door een pijl. Het geeft aan dat het Libertarisme een geheel nieuwe kant op wil.

Veel libertariërs gebruiken dit symbool om hun ideaal uit te dragen. Het komt voor op briefpapier, publicaties, boeken en het wordt gedragen

Het Libertarisme is dan ook niet op die lijn te plaatsen. Ook niet op de 'gouden middenweg' waarvan auteur en filosoof AYN RAND aangetoond heeft dat die alleen maar naar meer vrijheidsbeperking kan leiden.

Het Libertarisme streeft naar een complete vrijheid van ieder mens. Zowel economisch dus als sociaal, wat wil zeggen dat de richting waarin het werkt dwars op die diagonaal staat. In het diagram wordt hij aange-

als speldjes en brochures.

Er zijn ook libertariërs die tegen dergelijke symboliek zijn, ondermeer omdat het wel eens te veel associatie met de macht van de overheid kan oproepen. Toch geloof ik persoonlijk dat de voordelen van de herkenbaarheid en het demonstreren van de gewenste richting ruimschoots opwegen tegen de nadelen.

H.J.Jongen, Sr.

DE VRIJE MARKT IN EEN ONVRIJE ECONOMIE

Op deze plaats verschijnt in elke Vrijbrief een artikel over beleggingsmogelijkheden, tips, kansen en risico's. Telkens wordt ingegaan op actuele economische ontwikkelingen en wat die voor u als belegger kunnen betekenen. Uiteraard wordt er ook rekening gehouden met de belastingaspecten.

We weten allen dat overheden enorme invloed uitoefenen op economisch en financieel gebied. Omdat dit ingrijpen vaak voorspelbare gevolgen heeft (overheidsingrijpen werkt meestal averechts) betekent het goed in de gaten houden van die overheid het ontdekken van kansen. Daarbij wordt steeds impliciet gebruik gemaakt van de theorieën van vrije-markt economen als Von Mises, Hayek, Friedman en Browne. Als we dus uitgaan van een vrije markt, maar daarin het overheidsingrijpen onderkennen, dan kunnen zich interessante beleggingsmogelijkheden aandienen.

Wat betreft belastingen, dat zijn voor de belegger kosten die hij zal trachten te minimaliseren. Voor de Vrijbrieflezer betekent dit bovendien het minimaliseren van de middelen van een overheidsapparaat dat tegengestelde belangen heeft.

In een niet-tijdsgebonden introductie-artikel past het niet om actuele beleggingsmogelijkheden te behandelen. Wel kan even in het kort de algemene indeling van het bezit geschetst worden:

VAST: dat deel wat gedurende jaren niet verandert. Het is de basis van het vermogen en dient zo veilig mogelijk te worden belegd;

VARIABEL: dat deel waarbij van allerlei beleggingsmogelijkheden gebruik gemaakt kan worden. Veranderingen vinden verscheidene malen per jaar plaats;

SPECULATIEF: af en toe doen zich grote kansen voor maar met grotere risico's. Soms is het zinvol daar op in te spelen.

Een gemiddeld belegger zou zijn vermogen kunnen verdelen als volgt : 50% vast, 45% variabel en 5% of minder, speculatief. Maar dit hangt natuurlijk vooral van persoonlijke aard en situatie af.

Ir. L.H.M. JONGEN Jr.

Ir. L.H.M. JONGEN is directeur van het beleggingsbedrijf TOTAL INVESTMENT SERVICES met kantoren ondermeer te Tilburg (NL) en Kalmthout (B).

HET LIBERTARISME is een filosofie en een wereldbeweging. Het erkent zowel op theoretische als op praktische gronden dat het principe van de individuele vrijheid ieders hoogste goed is. En dit op alle gebieden, sociaal, economisch, politiek, moreel.

Daarom streeft het Libertarisme naar een zo breed en zo consequent mogelijke toepassing ervan.

Dit houdt ondermeer in het bouwen aan een vrije wereld waarin vrede is, niet alleen tussen mensen van verschillende landen, maar ook tussen mensen met verschillende opvattingen, in verschillende omstandigheden, met verschillende taal, opvoeding en beroep.

Om dit doel naderbij te brengen is het noodzakelijk dat steeds meer mensen het VRIJHEIDSIDEAAL begrijpen en willen toepassen.

De VRIJBRIEF tracht hieraan bij te dragen door het verstrekken van informatie over gebeurtenissen in de Libertarische beweging.

Ook biedt de VRIJBRIEF een FORUM waar ieder zijn of haar visie onder eigen verantwoordelijkheid kan uiteenzetten (uiteraard binnen de mogelijkheden van de beperkte plaatsruimte).

De VRIJBRIEF betekent tevens een band tussen gelijkgezinde personen in de BENELUX en daarbuiten, die streven naar een betere wereld met vrijheid, rechtvaardigheid en vrede.

Uw vrijheid bestaat slechts voor zover zij wordt verdedigd en dat doet niemand beter dan U, BEGIN ER DAAROM NU AAN.

Verantwoordelijke uitgever
van de VRIJBRIEF: H.J. Jongen,
Statiesstraat 57/b.3, B-2180 Kalmthout.

Dit Introductienummer werd samengesteld door JAN SMID en het werd gerealiseerd door FRED DEKKERS.